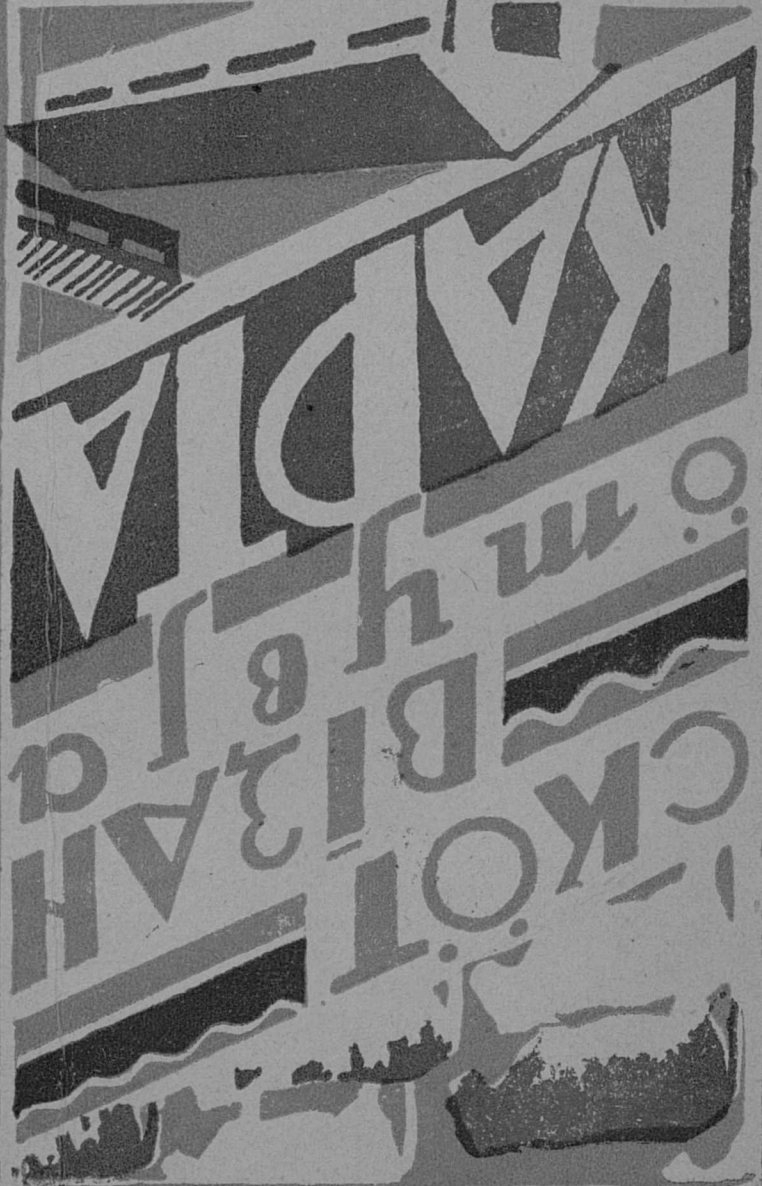

KOMITETA VEZANIN

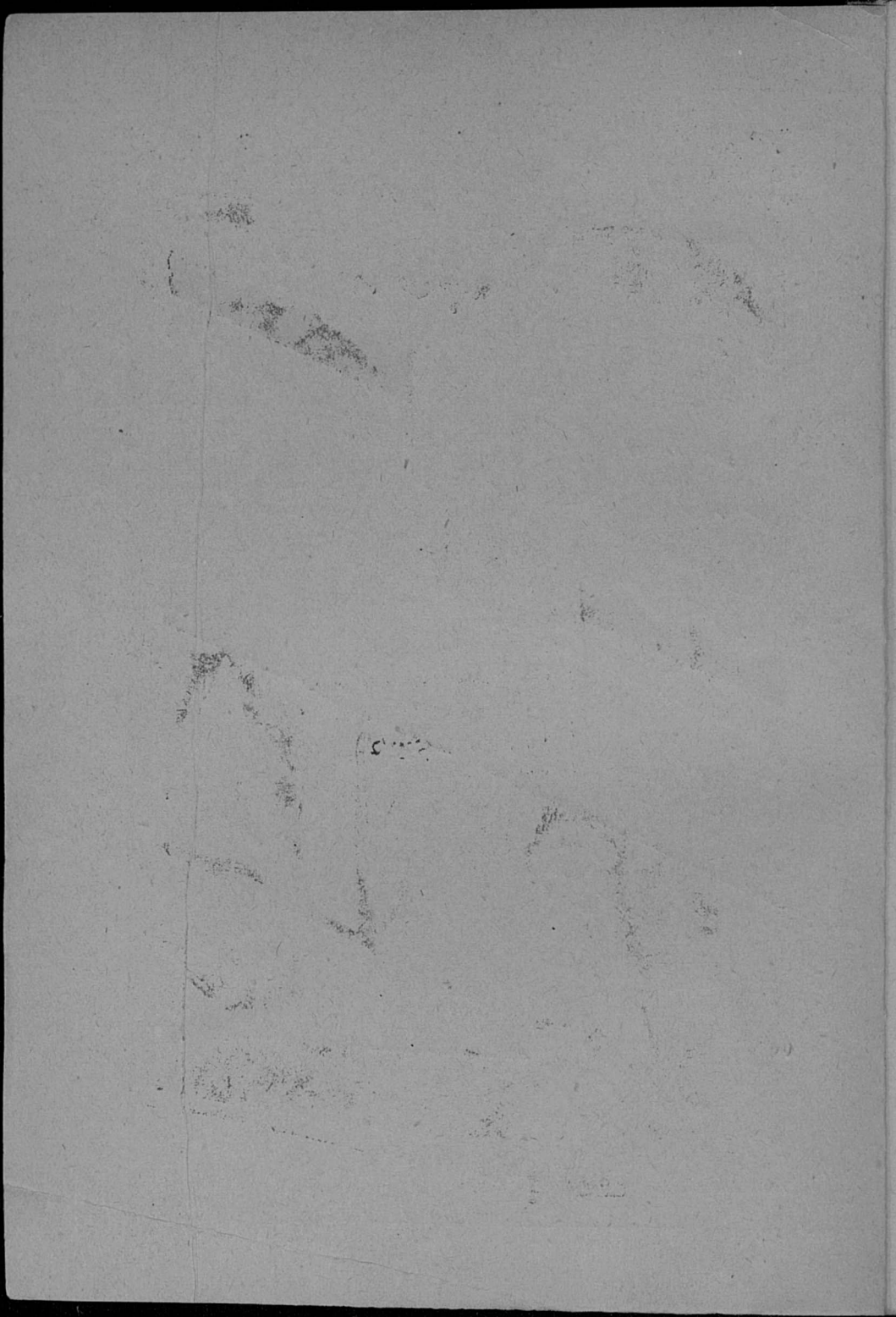

A. B. E. V. O. B.

100.

H29-9

78

Коми-3
2-651

А. БЕЛОВ

С К Ö Т В І Җ А Н ÖТУВЈА КАРТА

Г.П.Б.-на обяз. акц.
Лнгр 1931 год
Акт № 507

КОМІ ЊІГА ЛЕҖАНИН
СЫКТЫВКАР — 1931

А. Белов — коллективный скот-
ный двор — перевод с русского
Отпечатан в типогр. Коми
Из-ва в колич. 2000 экз., за-
каз № 5662, облит № 605
г. Сыктывкар
1 9 3 1 г.

1929-дд вога јун 26-д лунö Наркомземын совеш-
щаннö вылын коллектива öти скöтвиçанинөн јуралыс-
таçи висталис: „немис сылөн медуна пыдди во жын, а
сы бöрын сиж вуçас колхозö“.

Збылыс Сибирса практика петкöдлö, мыј јöла
скöтвиçана артелјас 5—8 тöлыс мысёи вуçöны выл-
жык формаа колхозјасö. Сиз, Омск округ куçта јöла-
скöтвиçан 9 артел вуçис: вiтөн вiçму ужаланна ком-
мунаö, 4-өн—с. х. артелö; Ново-Сибирск округыс
коллектива 9 скöтвиçаниныс вуçисны коммуна устав
вылö 3-өн да вiçму ужалан артел устав вылö 3-жö.
Таç-жö i мукодлаын.

Сиж рајонјаслы, көни ужалöны сиктјас костса
трактор-стантсiјас, кор став муужалöмыс öтувтöма
да öтувтöм мујас шöрын сулалöны сиктјас—танi кре-
стана мöсјасöс коллектива скöтвиçанинјасö вуçöдöм
ачыс-нын вöзјыеö. Сизкö, трактора стантсiјас ужалан
рајонјасын ем чорыд подув öтувја скöтвиçанинјас
паскалöм—быдмöмлы.

Пинас Горны

Вiçму овмöсса ставнöдöс јукöдјасын кооператсiја
медöдјö быдмö-паскалö јöла овмöсын. Во 50 сажын
нiра выјтö вöли вöчöны сöмын тырыс овмöсјас—по-
мешшiкјас да кулакјас, кодјаслөн вöли уна мöс. На
гöгöр олыс крестана вочасөн кутисны гöгöрвоны тајö
уждыс выгöдасö да асныс пондiсны велöдчыны јöлыс
вöчны выј, сы мogyс артелјасö чукöртчöмөн. Öнi мi
адçам-нын мыј быдлаын, торја-нын војвывса округјас-
ын, Урал Областын да Сибiрын јöла артелјаслөн ем
зев уна выј вöчан завод. Артелјас öтувчöмны—јöла
кооператсiја 59 сојузö, кодјаслөн ем öтик вескöдлыс
центр.

1928 во пом кeжлö Всерoсcијскöј јöла кооперат-
сiја сојуз вöли кутö 6300 завод-нын.

1926-27 воын јѳв вѳдѳтан Всеросѳѳјскѳј кооператѳѳја сојузјасѳн вѳлѳ заготовѳтѳма 486295 тсентнер выј.

Вывѳчан заводјас полнѳј ходѳн уѳалѳны. Ѳнѳ зев-нын еѳаѳнѳс вузѳс вылѳ плѳвѳкѳ выјтѳ, ѳткѳн-ѳткѳнтѳ вѳчысыѳ ѳнѳ быѳ ѳтка овмѳсыс јѳвѳ нудѳм общественнѳј—кооператѳвнѳј заводѳ.

Сѳзнаѳ јѳв переработка ѳнѳ мѳјан, позѳ шуны, ѳтувѳма, быѳлаын кооперѳрујтѳма.

Уѳ мунѳ успѳнѳнѳја. Јѳв кооператѳјалѳн Всеросѳѳјскѳј сојуз 1927 воын бостѳс јѳв продукт вузалѳмыс мѳлѳон жын шѳјт дорѳс унѳжѳ чѳстѳј прѳбыл. Мед-бѳрја ѳѳл вонас—1924 воанѳ 1928 воѳѳ—сојуз стрѳ-ѳтѳс выј вѳчан 1900 выл завод ѳа оборуѳујтѳс 2418 выј ѳа рысѳвѳчан завод, на пѳыс 119-ыс парѳвѳј.

Мѳѳ прѳмер. Во кујѳмѳ-ѳѳл сѳјын пѳштѳ быѳ ѳѳкта обществојасын плѳменнѳј ѳшјасѳс вѳлѳны ѳтѳ морт кѳын, ѳтѳ кѳѳѳын ѳрѳын, кулак ѳрѳын. Ѳш вѳѳыс кутѳс тајѳ ѳштѳ „обществѳлы“, бѳставлѳс быѳ мѳскѳс 35—50 кѳлограмм су лѳбѳ зѳр. Сылѳн скѳѳт понѳа тѳждѳсѳмыс тајѳн ѳ помаелѳс. А ѳѳ ѳшкѳѳ — „скѳѳт ста ѳа жын“. Медѳм вѳлѳны бур кукаѳјас ѳа вѳча-сѳн мед позѳс бурмѳѳны асѳѳѳ скѳѳтѳ, крѳѳаналѳ колѳ вѳѳны плѳменнѳј бур ѳшкѳс. „Ѳмѳл кѳјѳысѳ чужѳ омѳл рѳѳ“. Та вѳсна ѳ јѳла овмѳс нудѳн ар-телјас лѳсѳѳалѳны случнѳј пунѳтјас ѳа вѳѳѳны сенѳ асѳыныс арѳѳлнѳј ѳшјасѳс, кодјас чужлѳены бура лыѳтыс мѳсјас помѳс. Ѳш пыр бур качѳствојасыс вуѳѳны ѳ кукаѳлы. Бѳстам прѳмер вылѳ јѳла арѳѳ-јасѳс кѳтыртѳн Рыбѳнскѳа сојузлыс уѳѳѳ. 1925 воын сѳјѳ раѳонын быѳлаын плѳменнѳј ѳшјасѳс вѳѳсны ѳт-ка овмѳсѳа частѳѳкјас. 1927 воын арѳѳѳлнѳј ѳшјас, бур рѳѳыс, случнѳј пунѳтјасын вѳлѳ вѳѳѳны 75-ѳс, 1928 воын сојуз вѳѳс-нын 237 ѳшкѳс 151 случнѳј пунѳтын.

Таҕ, со, і паскаліс скѳтвіґѳмьд. Медвојдѳртѳ јѳв переработка муніс сѳмын ѳтка овмѳсјасын овмѳс помыс. Сесса јѳв переработкасѳ пондїсны нуѳдны обшествоса заводын. Скѳтвіґѳм бурмѳѳдм куҕа крестана был восков вѳчїсны обшествоа племеннѳј ѳпїјасѳс лѳсѳѳѳмѳн.

ѳні колѳ вѳчны јешїѳ-на ѳтік восков—ѳтлаавны јѳла скѳѳѳс. Тајѳ поҕѳ вѳчны коллѳктивѳ обшественнѳј скѳтвіґѳнїн вѳчѳмѳн да сетѳ ас мѳсјасѳс јѳртѳмѳн. Воҕынтѳ унаѳн оз вѳлі ескыны ѳтка крестаналыс ѳтї дозјѳ јѳв ѳтлаавѳм јылыс: ѳтїклѳн мѳскыс лыстѳ кїҕер јѳв, мѳдлѳн сылажыка, кодјаслѳнкѳ најт. мукѳдлѳн сѳстѳм. Кыҕнѳ тајѳ ставсѳ ѳтмос лѳсѳѳннѳ? Коди адчылыс јѳв бостѳм ыјвѳчан лїѳѳ рысѳѳчан заводјасын, сїјѳ тѳѳѳ, кыҕ ѳвї мунѳ.

ѳні ыжыд уҕ панїѳн—коллѳктивѳ скѳтвіґѳнїнјас органїзујтїѳн—тајѳ торјыс баражѳ кажїтѳ сѳкыѳѳн да вермытѳмѳн. Кыҕї-нѳ ме ескѳ, збылыс, ассым мѳскѳс сувтѳда коллѳктивѳ скѳтвіґѳнїнѳ? Коди пондас кывкутны сїјѳ зѳнвїґѳлун вѳсна, кыҕ пондасны секї менсым мѳскѳс вердны да артавны сылыс јѳв вајанлунсѳ, вердас дѳнсѳ-да. Коллѳктивѳ карта вѳчїѳн крестанїн јурын уна мѳвн чужлѳ. Тајѳ кнїгаас мї вїсталыштам тащѳм сѳкыдторјасѳс венѳм јылыс.

Выгѳѳалун коллѳктивѳ скѳтвіґѳнїнын мѳсјасѳс вїґѳмыс

Кооперативѳ ѳтувја картаын мѳсјасѳс вїґїѳн поҕѳ зев ѳдјѳ кыпѳдны мѳсјаслыс лыстанлуннысѳсѳ.

Со прїмер: Архангелск рајонын 1915-д восаннїн сушсїствувїтѳ Куростровса контролнѳј артель. Сїјѳ ужалап рајонын ем холмогорскѳј скѳт. ѳтка крестаналѳн мѳсјасныс, кодјас вѳліны контрол улын, шѳркѳѳдема арталѳмѳн петкѳдлїсны со кущѳм во тѳѳѳрса лыстѳм лыдпѳсјас:

1915 воын — 2737 кілограмм јѳв.

1916 " " 2795 " "

1924 " " 2943 " "

1926 " " 3056 " "

Ўтлабдламкѳ контрола сојузса крестана мѳсјаслыг-продуктсјасѳ 1916 воын, то адѳам, мыј лыстѳмыс каяс 10 воѳн сѳмын 261 кілограмм былѳ.

Став мѳсныс контрола артельшленјаслѳн вѳліны наблудѳнѳ улын: јѳвѳ весітлісны да ѳетлісны ін-дѳдјас, кычї колѳ мѳсјасѳе верднысѳ.

Колѳ шуны: кадыс тајѳ вѳлі сѳкыд; унаыс скѳт кычї шыгјалісны щѳщ јѳзыс. Пѳттѳз вердтѳм, кыч тѳдам, тѳдчана јона чїнтѳ мѳслыс јѳвѳ. Медѳѳрја 2-3 вѳнас крестана овмѳсјасын сенї, кѳн ужалѳны контро-ла сојузјас, вѳса лыстѳм јѳвлыдыс вѳлі:

1927 воын — 2700 кілограмм.

1928 " " 2976 " "

Удој содѳм револутсїа бѳрса кадын, кызтыдалѳ, мунѳ ѳдјѳжык. Ўтлаадѳмкѳ вѳса удој содѳмѳ Лѳнїн-град округса гырыс совхозјасын, кытѳ вѳлі ваяѳма холмогор. порѳда скѳт ѳїѳ-жѳ Архангелск округыс, секї мї адѳам, мыј гырыс овмѳсјасын удојыс мѳсјас-лѳн уна пѳрјѳ ѳдјѳнжык содѳ ѳтка крестана овмѳсја-сын сертї. Сїз, „осиновая рошса“ совхозын холмогорса мѳслѳн ѳтїк вѳнас лыстѳмлуныс содїс (1926 вѳсан 1927 воѳз) 3652 кілограммѳан 4379 кілограммѳз, 727 кілограмм был мѳс былѳ шѳркѳдѳема арталѳмѳн.

„Сїверса“ совхозын (Лѳнїнградѳан 70 кілометр ѳајын) 1925 воын был мѳс шѳркѳдѳема арталѳмѳн сертї јѳв 2595 кіло, 1926 воын удојыс был мѳс былѳ содїс 1000 кіло гѳгѳр. 1927 воын шѳркѳдѳема арта-лѳмѳн вѳса удојыс ѳтї мѳслѳн лої 4290 кіло-нын.

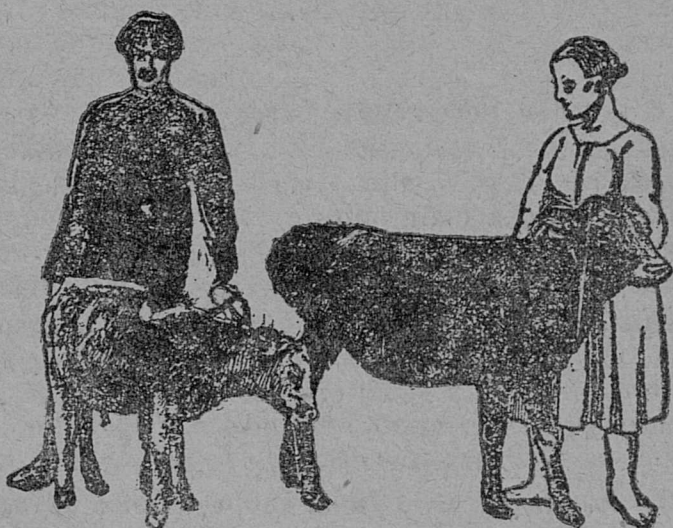
Жеңыджыка шүмөн: кык во мыгъи, коймод во
вылас, шөркөд-дема арталым удој соди 1695 кылограмм
выло.

Ташымтор-жө позь адыны мукд совхозжасые.
Сиз-кө, гол да шөркөд-дем овмөсжас, отувтчым да кол-
лектива скотвицанин вочым мыгъи, вермөны ташым од-
жө да уна выло содтыны асланыс мөсжаслыс удојсө.

Емөсөна-өд мукд выгөдажас коллектива скотвицан-
инжас дөсөдөмые:

1. Чукөрмас-кө картаын 30-50 мөс отлаын, вижд-
ны на өбрөс позь корны спетсайлыс; сижө отсалас
куканжасиөн, кужөмдн пондас велөдны быдтыны ку-
канжөс; быдлуңја удој мөсжаслыс пондас төдмавын, сөкө
скоттө позас-нын норма серти вердны.

2. Буржык мөсжаслөн став куканжасыс пондасын
болыны рөд выло, шөркөд-дема лыстан мөсжаслыс
куканжасө позь бракујтавын.

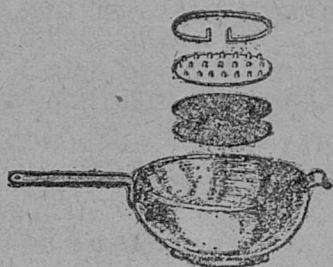
1-жа серпас. Куканжасыс өтө арлыдаөс, а разнөј дөзөрыс вөсөна со кушөма
ыжданас торјалөмаөс: шугаладорса куканжаслөн сөбөтөмс 72 кыло, вескыдла-
дорсөмслөн — 110 кыло. (Сымитөма Балыкө сиктын, Бижөкөј округын).

Коллектива картаын кокныджыка да ѳдјѳнжык чукѳрмас јѳла мѳс стада. Секі матігѳгѳрса колхозјаслы потаснынбѳрјавны бур ѳшпјјанѳс тѳдчана јѳла мѳсјассан. Сы кыңзјі ѳтѳвја картаѳ торјѳѳдѳм кукаңјас быдмасны бур мѳскѳ. Кущѳма кукаң быдмѳм выѳѳ влјјјатѳ бура вјѳѳм да вердѳм, тыдовтѳѳ 1-а серпас вылын. Шужгала дѳрса іѳѳтјк кукаң быдмѳ быдтыены куштѳм кѳѳан ордын, а мѳдыс вескыдладѳрсаыс вјѳѳѳ зоотехнјк вјѳѳѳдѳм ұлын (зоотехнјк—велѳдѳѳѳм секѳт вјѳѳѳѳ).

Арлыдыны кыкнан куканыслон откодо — квалт тӧлы
сајас, а отк куканыслон тушаыс кы ыжда мод сертыс.

Кужмөн кукаң быдтымд скөтвижм пакдöмдзев тöдчанатор. Абу-кү-öд бур кукаңыд, оз ло бур мёс. Öнi та могые пондiсны лёёдавны кооператива кукаңвичаниңас (гиджас): стрöйтöны спетсиальнöй карта-яс, кöнi быдтöны кукаңясöс кужмөн дöжөритöмөн.

3. Коллектива картаын бур
мас щѡщ јѡвлѡн бурлуныс сы
понда, мыј ѡтѣк мѡртлы удѡј
понда кокнѣдѣжык вѣѡдны мѡс
вѡра сѡстѡмлун вылѡ, лыстысѣяс
кѣ сѡстѡмлун вылѡ, лыстысан
дозмук вылѡ. Сы кыңѣ, бѣдонѡ
јѡв сысѣјалѣгѡн бостны почѡ не
шѡгмытѡм сысѣјасан пожас да
рузумтѡрјас, кың крестѣна овмѡ.

2-д сернас сысјалыг фiлтpјас.

сын, а торја сысја лыс филтрјас. Ташом пожасыс кык шовса пыхбасае—сеткајас костас пухтыс вата. Өтөк мөслыс јөвсө сысјавны дона сүвтас, 30-40 мөслы да унжыкы тајо рөскөд, дөрт, ічөтөк. Мөд примөр: медым јөв ез шучы, колө сјөс лыстөм мысөт пыр-жө көздөны. Тајо медбура артмө Шмидт холодильник өтөдөн. Ташом холодильникыс (250 лігр часөн көздө) сулалө 80 шөйт гөгр. Өтөк көчөинлы пөбөны сјөс ынөмла дај оз сүдөы боетнысө. Өтүвја карталы сјөс колөлдөдны.

Сөмынтајо кык торсө лөсөдөм вайо пөлза, огд-нын шуојов бөрсө мукөд бурного дөчөритөм жылыс.

Скөтбөс өтүвја картаын вицігөн јөлыс лөб буржык. Сы кыңзі өтүвја картаын позө ужавны көңдөсөн, секі јөлыд дыржык оз шучы.

4. Өтүвја карта отсалө разрешитны вопрос скөт-лы көрымөн лөсөдөм куца. Вердас тырмытөмла крестана овмөсын овдөны омөл үдојјас дај ачыс скөтыс посні тушаа лөб.

Скөтвердас тырмытөм вайөдө сетчө, мыј кыз толькө турун да јарөвөј оз бура воны, арсаңыс-нын заводитөны скөттө вузавлыны да начкавны. Гөгөрво-ана, мыј крестанакө шуоны стрөитны коллектива скөт виқанін да сетчө мәсјасөс сүвтөдны, дөрт, вөчөны тајо сы могые, мед ескө скөттө позіс бүр виысөлы вердны да дөчөритны. Сөмын пөт мәсәаң позө видчысөны бура лыстөмтө.

Та вөсна өтүвја картаын быд участкөлы колө вайавны сетчө өтік пөлөсжык вердасјас. Бокыс вайөм вердас пондас доңжавсыны вердас пөтөслун сертөыс (шуам, лөб выгөднөјжык вайны еша турун, но мед вөлі буржык). Вердас запасјас виңму овмөсын колө содтыны, а вердас перјөм—бурмөдны.

Міјан омөлік пөскөтиважасным вөсна скөтјасөс содтөд вердышталөм пөштө быдлаын колантор. Сы понда вескыд тужөн лөб сөмын коллектива карта бердын—вика сора зөр көңөм вылө обществоа—участок өдөитөм.

Мөд примөр: сочнөј вердастөг төвнас он вермы лөсөдны дөнтөм јөв. Та понда коллектива карта кутысјаслы колө вөчыв лөсөдны корнеплад запасјас. Мөднөгөн-кө шуны, коллектива карта кутысјаслөн вердас перјөмныс вөчасөн пыр пондас бурмыны, скөт вердөсыны пондас буржыка, сы-вөсна щөщ скөт докодлун содө. Сы кыңзі өтүвја скөтвиқанін лөсөдигөн выгөднө лөб сүвтөдны өілөс башна.

Медбѳрја војаснас јѳла скѳтѳс тѳвнас сыла (соч-
нѳј) вердасѳн вердѳм могыс јѳна пондѳсны вердасјасѳ
шѳммѳдны (сѳлосујтны). Тажѳ ужыс пансѳс Амерѳка-
ын, сесса Германѳјаын, медбѳрја кадас тајѳ ужыс
јѳна паскалѳ щѳщ мѳјан странаын. Мыј сепѳм сѳлос
индысѳ воѳын.

5. Быдѳн тѳдѳны, кушѳм омѳлѳс крестаналѳн
картајас да кушѳм омѳла сенѳ вѳѳѳны мѳсјас. Уна
крестана озтѳдны, кыз колѳ бура вѳѳны скѳтѳс; му-
кѳдыс ескѳ і тѳдѳны да оз вермыны вѳчнысѳ шо-
ныд, југыд да ыжыд картасѳ сѳм тырмытѳм вѳсна.
Бур картатѳ вѳчны колѳ вел уна сѳм.

Пуыс вѳѳм шѳныд карта Сѳвет Сојузса шѳр
полосаын сувтас кыс-куым мѳс былѳ 700-850 шажыс
не аща. Вѳчны-кѳ картасѳ 40 скѳт јур былѳ, кыз ин-
дысѳ тајѳ кнѳга медвоѳѳа лѳстбокјасын, сѳјѳ сувтас
220 шажт гѳгѳр быд мѳс былѳ. Сы кыѳѳі тащѳм кар-
татѳ поѳѳ буржыка да дѳнтѳгжыка обѳрудѳјтны (вѳч
ны бур јуктаган дѳзјас, тсементыс вѳѳм вердан-
дѳзјас да мукѳдѳрѳ).

6. Мѳскуаса јѳв кооператсѳја крестана сѳјуз
1926-27 воын уна овмѳсын нуѳдѳс ѳѳк стѳѳ арталѳм.
уна-ѳ вѳѳѳ крестанѳн да крестанѳа кадѳѳ ѳѳѳ мѳскѳс
дѳѳѳрѳтѳм, вердѳм да вѳѳѳм былѳ.

Уна овмѳсјасын уж бѳрсаыс вѳѳѳѳсны часѳ сѳр-
тѳ; арталѳм петкѳдѳлѳс со мыј: бѳстны-кѳ ужалан лун
кѳѳтасѳ 10 часѳн, шѳркѳдѳѳѳма арталѳм рѳскѳд ѳѳѳ
мѳска овмѳсјасын вѳлѳ 61 ужалан лун, кыс мѳска
овмѳсјасын—56 ужалан лун, нѳл мѳска овмѳсјасын
дѳѳѳрѳтѳм былѳ да вѳѳѳм былѳ шѳркѳдѳѳѳма арталѳ-
мѳн ѳѳѳ мѳс былѳ мунѳс вѳнас сѳмын 49 ужалан
лун. Арталѳмјас петкѳдѳлѳны—овмѳсын кымын ун-
жык мѳс, сымын буржыка испѳлзујтѳ мѳртлѳн ужыс
сымын дѳнтѳма сувтѳ дѳѳѳрѳтѳмыс. Мѳ-ѳд адѳам, мыј
гырыс картајасын (совхозјасын да колхозјасын) 8

Өткүл пример зев-нын төдчана. Тажо ужыс Шатровса колхозсојузлөн Урал областын, 100 километр сайын Туменсан. Сојузө пырöма 52 уна еикас об'единеннө: на пыс: 20 коммуна, вичму ужалан 3 артел, обществоа муужалан 29 товаршество. Öтүвжөн му ужалан товаршествожасө пырöмаөс өтка крестана овмөсжас, коджас овмөснысө нүддөнны быдөн өткөн. Öтүвтöма налөн сөмын му да вичму бердын ужалан көлу. Тажо индөм колхозжас пөвсын ем 9 важжас, коджас пыс мукдөс ужалөнны 1920 восан-нын. Ужын, олөманыс да, аскостаныс пленжас, дерт, ладмөдчөмны, ужалөнны сөгласөн; өнн со позө-нын адзыны бурторсө нажо коллектива ужлыс.

Медвождөр индам, кыч воыс-воө паскалис да быдмис сөдтвичөм став колхозжасас Шатровса сојузлөн.

	1926	1927	1928
	воын	воын	воын
Вөли м ө с	231	370	581
„ быдтас	118	168	321
„ в ө в	161	147	258
„ п о р с	397	471	597
„ ы ж	202	468	516

Шөркоддема арталөм

вога үдөж вөли: 1310 кило 1896 кило 1968 кило

Кыч тыдалө, быд воө рөд вьлө кукажасөс колөмөн колхозжас воыс-воө сөдтисны мөс лыд. Сиз-жө дүгдывтөг быдмө стада вьлө шөркоддема арталөм вога үдөж.

Оз ков вунөдны, мы, Сибыр куза да Урал куза үдөжыс зев улын, 900-1000 килограмм гөгөр шөркоддема арталөмөн, мөсжас бура дьстөнны гөжөмнажык

—дудын олігөн, көр шоны; мукөд кадас-жө јөвсө сөтөны зев еща. Та вөсна воеа удојыс колхозјасын—1968 кілограмм (шөркөдөма арталөмөн) колө лыд-дыны зев бурөн.

Шатровса сојузын, кыз ми індім-нын ем візму өтүвјөн ұжалан 29 өтүвтөм. Тані скөт абу өтүвтөма. Тащөм өтүвтөм мөскыс сојузас артавеө 290 јур.

Зеввелөдана лөб, өтлаавламөј-кө удојсө да вузалөм јөвөсы докод өтүвтөм мөсјаслыс да өтка ереетана овмөсјасын візан мөсјаскөд.

Лыстас
1927 воын

Вузалөма јөв шөр-
көдөма арталөм
быд мөскыс та дои

Шөркөдөма арталөм
удој 581 мөслөн колхоз-
јасын артавеіс . . .

1896 кг-өн 56 ш. 46 ур

Шөркөдөма арталөм
удој 290 мөслөн торја
овмөсын

1310 „ 10 ш. 27 ур

Мыј віставлөны тајө лыдпасјасыс?

Мөдвојдөр: колхозјасын удојыс поштө 1,5 мын-даөн вылын торја овмөсјасын сертө; сөсө мөдкө, до-ход быд өтүвтөм мөскыс 5,5 мындаөн унжыс вөб өтүвтөм мөс сертө.

Первојтө абу гөгөрвоана, мыјла өтүвтөм мөскыс-кө лыстө 1,5 мындаөн унжыс, дохөдыс сы помыс лөктө 5,5 мында уна. Јөлыскө 1,5 мындаөн унжыс, сөкө ескө і доходлы колө лоны 1,5 мындаөн унжыс. Лыдпасјасыс петкөдлөны мөдтор. Мыјла-нө таці арт-мө. Сурөсыс со мыјын: сөмын тащөм ыжыд овмөс. кыз колхоз, вермө віңны мөсјастө јона унжыс, мыј-дөм колө ескө вөлі колхозлы віңны аслыс (для лич-ного потребления).

Ічөт өтка овмөсјасын јөв пөштө ставыс мунөсем-

жалы; бөкө вузавны, нуны кооператива заводо 4-5 мортжура отка моска семжалон — нинем оз кол.

Та восна асланым сојузын ми адчам, мыј москыс 1916 воо еерти оні унжык лыето, а выјыс вочео еща-жык, дај фабрик заводса поселоқјасын јолыд оз тыр-мы. Сіјо-жо коло шуны наңјас урожај жылыс. Му площицад пошти ставыс ужавео, а наң лишкајас пош-ти абубе.

Тогорвоана, мыј посні отка крестана овмос оз вермы вочны товара продукт рынок петкодом могыс, сіјо ачыс вичо — пошти ставео сојо. Шатровскса колхоз сојузын 1927/28 воын арталісны, унао јов лишка локто быд моссаң заводо. Тодмалісны: унао вырабо-тајтоны колхозјас вузалан јов да унао сецдом овмосјас, кон мосјас судалоны торја картајасын.

Со тајо лыднасјасыс:

1. 9 важ колхозјасын вөлі 307 мос; шоркоддема арталомон быд москыс вузалома јовео 1315 кгр-он, 5,8 урон кгр. — ставыс 75 шайт 73 ур дон.

2. 11 был колхозјасын вөлі 274 мос; шоркоддема арталомон быд москыс рынок выло петкодом вузалан јовео соммын 327 кгр., 5,5 урон кгр-ыс. Быд москыс 18 шайт дон.

3. Вичму ужалан 28 товаришествојасын, коні скотыс абу-на отувтома (быд крестанинлон аслас кар-таын оло), вөлі 290 мос. Тани быд москыс шоркод-дема арталомон овмосыс петіс вузалом выло јоыс соммын 184 кгр. 7 шайт да 75 ур дон.

Став тајо подечетјасыс тыдало: кымын ыжыд отувтом овмос, кымын сені унжыс мос, кымын бур-жыка ужало колхоз, сыммын вылын сіјо мосјаслон удо-јыс дај доходыс. Мосарас: отка овмосад москыс отік, абу сысаң ні деңга, ні јов.

Сіјо-жо 9 важ колхозјасын шатровск колхозсоју-зын 1927 воа октабр 1-ја лунсаң 1928 во октабр 1-од лундоң колхозса шленјас продоволствіјо выло бы-

ріс 218160 кгр. јов, кукаңјаслы вердöма 30085 кгр, поре рüд былö да балајаслы—5548 кгр. да сөтöма выј вöчан заводö 403875 кгр.

Мöдногөн-кө шуны: быд 100 кгр. јöлые, кодi арт-мö Шатровскса коллөктивa картајасын, сөмјајас вердöм былö виçöма 33 кгр., кукаңјаслы да порејаслы виçöма 5,5 кгр. да 61,5 кгр. сөтöма выј заводлы. Сiç-кö жынысы уна $2/3$ вобыдса лыетасые петекöдöма рынок былö. Öнi гөгөрвоана, мыј тащöм овмöслöн ем сред-ствојас воçö былö паскöдчыны да бурмыны. Та вöс-на-öд мi-i суламам коллөктивa картајас вöчöм дор да колхозјас лөсöдöм понда. Коллөктивa овмöс нүбдiгөн, щöщ öтувја скöтвиçанiнјас кутыејаслы, воö унжык пöлза—робочöјјас вермасны нöбны выј дај государ-ство унжык вермас петкöдны выјсö заграңчаö.

Вöчам öнi примөра арталöм: унаö сувтас вердöм-удöм да мöс дöçöритöм отка олые крестанiн овмöсын да коллөктивa овмöсын; кущöм доход воö мöске-кор сiçö виçö крестанiн картаын да коллөктивa кар-таын. 1926/27 воын Лөнiнградса јовсојуз лыдöдiс, мыј 1 кгр. јöрлöн себестоимостыс контрола төварiшщест-воса шлөңјаслöн 8,7 ур (быд мöслыс-кö вобыдса лы-тöмсö артавны шöркөдöдөма 2500 кгр.). Шöркөдöдөма арталöм воса дон, кыçи мынтыелiсны крестаналы тө-вар шществојас, вöлi 10, 8 ур кгр-ыс; во чöжөн крес-танiнлы воiс öтi мöскеы чiстöј прибылыс 49 шайт да 72 ур.

Виçöдлам öнi, мыјдон сувтас 1 кгр. јов вöчöм мöсјаскö ескö виçöсны коллөктивa картаын (40 iнö 50 ур), кущöм брiбыл бостiс ескö крестанiн (вогөгөр-са лыстассö пуктам артавны 2. 500 кгр.)?

40 мöс былö карта стрöйтöм сувтас 9.000 шайт (тајö воçынжык лöö петкöдлöма). 200 шайт-кö сулалö öтi мöс, 40 мöскеы сувтö 8000 шайтö. Сы кынçи 520 шайт былö ковмас нöбны бiдөңјас, пелсајас, пöдöнча, зыр да мукöд iнвентар.

Индам сесса і мукд рёкодјас.

1. Вёрдасјас:

Турун	2175	кгр—66	шајт—ур.
Кыд	325	" 18	" —
Жмык	200	" 13	" 20 ур
Корнеплод	1500	" 9	" —

Ставыс 1 мёс вылѣ 106 шајт 20 урби, 40 мёс
вылѣ 4248 шајт.

2. Робочј вынјор:

Картаын заведуджыслы... 25 шајтѣм тѣлыс,
воѣн 300 шајт

Щѣтоводлы 20 " 240 "

4 скѣтѣнѣча 25 " 1200 "

Робочј да вѣв 40 "

Контрол ассѣстѣнты мынтыѣм... 4 шајтѣм
во быд мёс журыс 160 "

Ставыс 2380 "

3. Рёкод ѣш вылѣ вѣнас 200 шајт.

4. Мёс бурдѣдѣм куѣа рёкод 60 шајт (1 ш.)
50 ур мёс вылѣ).

5. Прѣцентјас капѣтал вылѣ (6%-ѣн во) 390 ш.)

6. Ремонт да карта стрѣнтаи рёкодјас вѣштѣм
да инвѣнтар вѣштѣм (амортѣзатѣја²)... 500 шајт.

7. Мёс стракујѣм, 4%-ѣн во 320 "

8. Карта стрѣнтѣм. 70 "

9. Мукд рёкодјас. 300 "

ставыс— 1840 шајт.

Вѣбыдѣа став рёкодѣс 40 мёскѣс вѣрдѣм-дѣѣѣ-
рѣнтѣм да вѣѣм вылѣ сувѣтѣ 8468 шајт.

1). Ѧтувја скѣтѣзнѣнѣ крѣстѣна сувѣтѣдѣсны ассѣсны мѣсјасѣѣ. Шуам,
5 мортѣн мѣскѣс абѣ, сѣкѣ вѣт мѣс нѣбѣѣ 1000 шајтыс. Карта вѣѣм вылѣ
ужѣн сѣтѣѣ 5000 шајт гѣѣр, мукд сѣмѣѣ участѣнкѣс пукѣѣны ужѣн, стрѣј-
ба матерѣал вѣѣѣнѣн да мукдѣнѣг; сы кынѣ инвѣнтѣрѣн обѣрудѣѣтѣм вылѣ
вѣѣѣа 520 шајт. Сѣѣ-кѣ ковмас мынтыны 6% 6500 шајтыс, ставѣѣ 390 шајт.

2). Амортѣзатѣјаѣн шуѣѣ стрѣѣба лѣѣѣ мукдѣѣѣѣ вѣѣѣм вѣѣѣѣѣн вѣштѣн.
Кѣрѣѣ-кѣ крѣстѣнѣнѣнѣн сувѣтѣс 1000 шајтѣ да ѣзѣскѣ сѣѣѣ 20 во, быд во вылѣ
рѣскѣѣѣс јукѣѣ 50 шајтѣн.

Кушбунь васа приход 40 мосоан мијан коллекти-
ва картаин? Мослыс лыметанлунсё тѳдам:—2500 кгр.;
1926/27 воын 1 кгр. јѳлыс вѳлі сулалѳ 10,8 ур. Таѳ-
над јѳв вузалѳмыс чукѳрмѳ 10800 шайт. Сы кынѳі ву-
завсѳны 40 кукан, 10 шайтѳн кукан—400 шайт дѳн.

Став доходує січнад мѣсјасан чукѣрмѣ 11200
шајт, чістѣі прібыль-жѣ 2732 шајт.

Өтк мѡскыѡ докодыѡ коллективѡ картасѡ учѡст-
никлѡн лѡѡ 38 шѡjt дѡ 30 ур—20 шѡjtѡн унѡѡк сы-
ыѡ, мѡjдѡ бѡстѡѡ ѡткѡ крѡстѡнѡн ѡс картѡн мѡссѡ
вѡзѡн.

1926/27 воё Ленинградска областын 1 кгр. јов во-
чѣм дон коллектива картаын сувтис 8,4 ур., а ѳтка
овмѳсјасын 8,7 ур.

Шуам, мыј мијан индѳм рѳскодјасыс лѳбны унжы-
кѳе, мѳскеы-жд докод воас ещажык, шуам—65 шайт.
Но-ѳд і ѳні мѳскеы воѳ чістѳй прібыл коллектіва кар-
таын візігѳн 15 шайт дорыс үнжык.

Гарыштам тәні, мыҗ мөс лыстанлунсө ми бостам
сөщөмөс-жө, куңчөм вөлі 1926/27 воын өткә крөстана
овмөсјасын.

Оз ков вунӧдны, мы҃ шоныд, бура лӧсӧдӧм кар-
таын, мӧскӧс бура вердигӧн да дӧжӧритигӧн, лыстаслу-
ные пондас пыр содны, сӧзнадкӧ, пондас быдмыны
шӧщ i doход.

Јола скотвизан тырыг овмөсүд поскуд отка
 овмөс дорыг выгөдәажык

Быд крестанін торјѳн оз вермы дѳсѳдны уна мѳс. Сы былѳ оз тырмы сылѳн сѳмыс, дај уна мѳстѳ вѳчѳгѳн быт ковмас медавны скѳтѳс дѳѳѳрѳтысѳс. Тащѳм овмѳсыд лѳѳ помешщѳк овмѳс нога, капѳталѳзм дыр-га нога овмѳсѳн. Тащѳм овмѳсын прѳбыл бѳстѳны ѳе најѳ, кодјас ужалѳны, а бѳстѳ сѳјѳ, кодѳ сѳмын уж былѳ медалѳ батракѳсѳс. Прѳбылѳ бѳстѳ сѳмын ѳтнас кѳѳаѳн.

Тащом овмөсјаслы быдмыны совет власт некор оз понды отсавны. Совет власт зилө, медым наскөдчис не кулакјаслөн овмөс, а став гөл да шөркөдөма одыс крестаналөн.

Совет власт зилө сетчө, медым езвөв ниди бедняк, коді ескө пессис аслас ичөтик гөла овмөсын, коді ескө бостис зевичөт урожај да коді ескө мунис кулаклы копрасны.

Медым сетны возмoжност беднякјаслы да середнякјаслы бурмөдны овмөснысө, совет власт лөсөдалө колхозјас, колхозјаслы сеталө машинајас, сетө спетсиалистјасөс, кодјас отсалöны крестаналы овмөснысө нубдны наука серти.

Колө сизі лөсөдны мјанлыс олөм, мед ескө öтпырјөн codic став крестана массалөн благосостојанныс. „Буржык,—шулис Ленин,—лептыны став крестаналыс олөмнысө вершөк вылө, а не кымынкө öтка крестаналыс овмөснысө аршын вылө.“

Унжык крестаналы скөт вичан бурмөдан да овмөсө зөңнас бурмөдан медвеекыд туйөн лөб—общественнөј гырыс картајас стрөиталөм.

Крестана пондöны-нын тајөторсө гөгөрвоны, 1929 вога јул 1-д лун кезлө вөчөм подсчетјас серти сөмын Сібырын вөчөма 106 тащөм картаыс.

Тащөм јөла скөтвичан товарішществојасас (коллектива картајасын) öтувтчөма вөлі 3178 мөска, 1468 шлен.

Быд сиктын крестана вермасны öтувтчыны төварішщество карта вөчөм вылө да сувтөдны сетчө ассыныс мөсјасөс.

Сіјө рајонјасын, көні јөвсө почө шливкө вөчөмөн вузавлыны, лөбө емөскө выј да рыс вөчан заводјас, јөла овмөс мед уна сетө доход.

Сөмын колө бура да кужөмөн организуйтны тајө јөла

овмөсө. Уна скөт жүр ыло колө стрөйтны өтүвја скөт-
вчанинјастө.

„Муравьи“ Һима ыселкаын коллектива скөтвчанин

1922 ыын Углов сиктын, Падгошинск рајоныс,
Новгородса округыс, 18 овмөса гөл котыр торјөдчис-
ны да организујисны „Муравьи“ Һима ыселок. Се-
саң колі сөмын на 7 ыс, но тајө жеңыд кадмас
Һајө лөсөдчисны ыыл овмөснысө, јона ыло панјисны
сиктсө, ыытыс Һајө торјөдчисны: му угөддөјас кана-
ваалөма; лөсөдөма сизим перемөнаөн му вөдөтөм (се-
минполье); арза гөрөм практикујтөны, му ужавсө, кујө-
давсө төдчымөи буржыка сиктса сүсөдјас сөрті; лөчөны
сөмын сортөвөј көјдысјасөн. Крегчана јуөрјас сөрті,
тавога Һантөм ыын гөктарыс воіс: зөр—13,5 тсөнт-
һөр, бөбөһаң—6 тоннасаң 13 тоннабч.

—Ыселкө ыылө петөм грездын ставныс ыпрөмны
шленјасөн потребителскөј кооператсјаб, кредит төва-
рішщөство, заимо-помощі комитетө да лөсөдөны ма-
шинөј төварішщөство.

Тајө грездын лөсөдөма общества предпріјаттө-
јас: ыыј вөчан завод, мелныча да электро-стантсја,
улычајас, керкајас јүгдөдөны электрічөствоөн.

Һајө грездын өм 108 јөдок, ужалымыс 57-мөс.
Муныс 130,9 гөктар, вич—38,5 гөктар, ысадба—30,8
гөктар, тујтөм му—77 гөктар.

Сы ыынчө мөда-мөдлы отсасаң комитетлөн өм 22
гөктар гөрөм му, кодөс көсөјөны вичны карта места ыылө.

„Муравьи“ ыселкаын 36-мөс, 20-вөв, посөид скөт
(ыж да кукаң)—33 жүр.

Ізтөм Һаң (чөрно) Һалөм вузавмөн оз овлы. до-
ходныс лөктө скөт помыс (2000 шажт гөгөр), сөсөа
бөбөһаң вузалөмыс (лышкаыс таво көжө өм 100 тонна
гөгөр, жөставысөа дөн сөрті сүвтө 5000 ш.). Колө

шуну, мыј оз быд во уна донга док вердас вузалд-
мыс; овдывлб сіз, мыј боббонан вузалдсб зев донтб).
Асланс овмбсанс „муравјевтес“ медосновнбјбн
лдбббн ббб скббббан бббб.

Візмуєа мукоѡ овиѡс јужѡсѡ колѡ пріспосѡбітны
јѡла сѡтвѡрѡм јѡнмѡѡѡм да бурмѡѡѡм выѡ.

1929 воын гождьмнас муравьевецяс кутчиесны
строитны коллектива карта. Сы могые отувчиесны 18
овмёс, на пьис: мёстым 2 овмёс,— 6 отка мёска овмёс-
яс, 7,— кые мёска, 3 — куим мёска. Ставныс отка во-
дабе.

Карта организујтома вердас плѳшцад аргалѳм сертї. Овмѳс вылѳ паж ыжда лѳѳѳѳѳ трудоспособнѳј лыд сертї да овмѳсјасын му паж ыжда сертї. Паж лѳ ѳѳѳѳѳ 200 шажт (ѳтї мѳс дом); вступителнѳј взнос 20 шажт быд шленлыс. Овмѳсын-кѳ ем куїм му паж да ужавны вермыс кык шлен да тајѳ кык шленыс-кѳ вермасны асныс ужавны куїм паж, секї овмѳсын јуралыс (домохоѳаїн) пуѳтѳ куїм паж, сы сертї-жѳ 1 пыран взносѳ. Куѳѳѳм овмѳсын ем ужавны вермыс вїт шлен да куїм му паж, сѳѳѳѳѳ сѳтѳ куїм паж сѳѳѳѳѳ, а пыран взносѳ — став шленсыс, мед ескѳ ставыс вермїсны плѳзујтчыпы рѳшајтан гѳлѳс правѳѳн да вермїсны лѳны ужалысјасѳн ѳтѳвтѳм му плѳшцад-вылын. Кор му плѳшцадыс ставнас лѳѳ ѳтѳвтѳма, секї ставныс лѳѳны тырпываа пажїїкїсѳн.

Кымын уна мунај лыд воо крестана овмӧс былэ, сымын ыжыд сылӧн үж — учасчӧ коллӧктивӧ овмӧсын.

Пајлыд серті крестанін овмөслөн доо участвуйт-
ны ас үжөн өтүвиз скөтвизанінны.

Раскладка серті шўѡм срокѡ шлѡнды сорытѡѡм
дон серті колѡ важны колана лыда бур качества чор-
ныѡ да вына вердас.

1) Скотівцян овмбслы оз ков бобблнхн вузаны. Выгднхжык бобблнхн-сб вердын аслао скотлы да вузанынн скотвчхмыс боотом прдудктаяс.

докод јуклѡм кооператива овмѡсн вѡчѡ не паж-
лыд сертѡ овмѡссаѡ, а збыл ужѡн учасувјѡм сертѡ.

Шуам, овмѡслѡн 3 паж, вердас вѡјѡма тырмымѡн,
уж вѡчѡма сѡмын 2 паж былѡ, ужалѡмыс сѡјѡ бостѡс
мыѡ основнѡј, сѡјѡ-жѡ-ѡ содѡдѡ дѡн, а прибылыс јукѡн-
сѡ 2 паж былѡ.

Коллективѡ вердас перјѡм лѡсѡдѡма мѡда-мѡдлы
отсасаѡ комѡтетѡ сѡтѡм 22 гектар вылын, мукѡд
вердасјасѡ плѡнјас вѡјалѡны асланыс ѡтка овмѡс-
јасыс. Тѡварѡшѡство зѡлѡ ѡтутѡны сѡщѡм плѡшѡца-
му, кор почѡ-нѡн чорыд да вына вердасјасѡн ѡтувја
картаѡ сувѡдѡм скѡтѡ тырмымѡн верѡны. Карта вѡ-
чѡма 80 тырыс, сѡра скѡтлы да 30 поснѡд скѡт јур-
лы. Стрѡјбаыс — кѡрпѡчыс, ем водѡпровод да елѡктрѡ-
чѡствоѡ бѡ. Арталана рѡсѡдјас: 40.000 пажт. Сѡ пыс:
крѡстана асланыс ужѡн, скѡтѡн да дѡнѡгаѡн (пѡјѡвѡј-
јас) арталѡны пуктыны 15090 пажт. Крѡстанаѡн 36
јурлыда скѡт стаѡаныс чѡнѡнас ѡтутѡчѡ. ѡтутѡн скѡт-
ыс дѡнјасѡ комѡссаѡн да пасјысѡ плѡнјаслы паж
ужјѡз мынтѡм пыѡдѡ.

ѡтутѡм скѡт ѡз-нѡн лѡ воѡча кѡѡаѡныслѡн; тѡ-
варѡшѡствоыс скѡтѡн распѡражајтѡ ас колѡм сер-
тыс. Шлѡнскѡј пѡјѡн лыѡфѡысѡ сѡмын дѡнѡга сумѡа.
Карта вѡчѡрадѡд лѡбны тырыс рѡсѡдјас да вермас
лѡны сѡмыс ѡсѡсавлѡм. Сѡ вѡсна мукѡд плѡнјас
повѡѡны. Тајѡ омѡлѡтор, кор плѡнјас бѡр кутасны
пѡтавны — аслыныс омѡл вѡчѡны дај щѡщѡ-ѡ колѡчыс-
јаслы. Та понѡда вѡчѡма рѡшенѡ, мыј сертѡ плѡн-
јас дас во чѡж ѡз вермыны бѡр бостны пѡјнысѡ да
содѡдѡа быѡ пукѡтан вѡладјас. дас во чѡжѡн артавѡѡ
бергѡдѡны основнѡј став рѡсѡдјасѡ, а ѡтувја картасѡ
лыѡфѡыны јуклытѡмѡн.

Уж дѡн мынтѡм ѡвлѡ уна сѡкас. Медјѡнасѡ лѡѡ
вѡѡдѡлѡма ѡдѡлѡщѡна былѡ, ѡтраѡјаса уж былѡ, сѡтѡм
ѡбјазѡнностјас вѡчѡмыс да бура уж вѡчѡмыс содѡдѡа
дѡн мынтѡм.

Кушѡм карта колѡ стрѡитны

Кѡсѡанныд-кѡ стрѡитны коллектива карта, медвој-
дѡр колѡ артавын: кымын скѡт јур вылѡ сѡјѡс стрѡ-
итѡны, кушѡм матерјалыс, да кыѡи меѡтитавны лѡзѡнјас
јуктаѡан дозјас да с. в.

Колѡ воѡвыв тѡдны, кушѡм план сертѡ колѡ стрѡ-
итны карта. Карта ыѡда медвојдѡр артавеѡ участок-
лыд сертѡ, кодјас кѡсѡѡны асѡыныс мѡсјасѡѡ сувтѡд-
ны ѡтувја картаѡ. Оз поѡ стрѡитны карта 100 јур
вылѡ, а ѡктын, шуам, ѡѡмын 30 ѡвмѡс да најѡ ѡскѡ
кѡсѡѡны мѡслыдѡ регыдѡн ѡдтыны. Стрѡитѡм карта.
кодлѡн жынјыс лѡбѡ којмѡд јукѡныс лѡѡ тыртѡм,
ѡерт, кутас пустујтны да убыткаыс ѡтѡор ѡнѡм ѡзѡет

Сорѡитѡсны-кѡ вѡчны коллектива картасѡ 70 мѡс-
ка 60 шлѡн, тѡ јуавѡѡ, кыѡ налы выгѡднѡ стрѡитны:
кујм карта, быд карта 25 мѡсвылѡ лѡбѡ кык карта
35-40 мѡслы. Гашкѡ буржык вѡчны ѡтык ыѡдыд карта
став мѡсјаслы? Бура-кѡ мѡвпыштан та јылыс, вѡѡтан
уна ѡѡм. ѡшыбка вѡчан-стрѡјбаыд довѡнжык сувтас.

1928 воын арнас Мѡскуаса ѡемельнѡј управленѡѡ
берѡын ужалѡс кооператива да коллектива картајас
лѡѡѡдлѡм куѡа спѡтѡиальнѡј комѡсѡјја. Мѡскуаса молоч-
но-кооперативнѡј крѡстѡана ѡјуз сылы вѡјѡдлѡс ѡ ку-
шѡм прѡмера арталѡм, кодѡ петкѡдлѡ, мыј кымын уна
мѡс ѡлѡ картаын, сымын ѡѡѡа рѡскѡд воѡ 1 мѡс вылѡ.

**Шајтјасын арталѡм рѡскѡдјас ѡтык мѡс вылѡ,
ѡтувја картаынкѡ сѡјѡ сулѡлѡ**

(Вѡѡд 24 лѡстѡокыс таблѡца).

Карта стрѡитѡн рѡскѡдѡ пырѡны, воѡа рѡскѡдјас
амѡртѡзѡтѡјја куѡа, страхујтѡм куѡа, ѡѡнталѡм куѡа
да капитал вылѡ прѡѡентјас.

40 јур вылѡ стрѡитѡм карта дѡн шуам сувтѡ

	10 мѡс.	20 мѡс.	40 мѡс.	60 мѡс.	400 мѡс
	шайт ур.	шайт ур.	шайт ур.	шайт ур.	шайт ур.
1. Скѡтѡ дѡѡрѡтѡм мѡгыс робѡчѡй вынѡр вѡѡм вылѡ рѡскѡджас.	146—30	91—60	77—90	70—30	66—30
2. Карта стрѡѡтѡм вылѡ рѡскѡджас.	27—78	24—08	22—23	21—43	21—11
3. Ѣшкѡс вѡѡм вылѡ рѡскѡджас.	44—88	7—44	3—72	2—48	1—49
4. Вѡрдѡм вылѡ рѡскѡд- жас.	140—0	140—0	140—0	140—0	140—0
5. Инвѡнтар, страховка кѡнтрѡл, скѡт бурмѡѡѡм куча да мукѡд рѡскѡд. . .	8—70	7—90	7—50	7—40	7—20
6. Куканжасѡс да ѡетѡд- жасѡс вѡрдѡм куча рѡс- кѡджас.	15—0	15—0	15—	15—0	15—

96000 шайт дѡн, ѡтѡ мѡс вылѡ вѡѡ 240 шайт. ¹⁾

Таѡ стрѡѡтѡм картаѡн пѡлѡзѡйтѡгѡн во чѡѡн мѡс
вылѡ инѡм рѡскѡджас уѡѡны карта страхѡѡтѡм армѡ.
ѡѡзѡтѡѡѡ да прѡчѡнтѡжас мынѡтѡм вылѡ 23 шайт да 23 ур.

Арталѡмжасѡс тыѡдалѡ, мыѡ кымын ѡжыѡ карта,
сымын ѡѡажык рѡскѡд робѡчѡй вын вѡѡм вылѡ, ѡш
вѡѡм вылѡ да сымын дѡнтѡгжыка сувѡѡ карта стрѡ-
ѡтѡмыс. Карта стрѡѡтѡм дѡн, Мѡскуѡса ѡкруг услѡвѡѡ-
жасын арталѡмжас сѡрѡѡ, 10 жур вылѡ—3000 шайт,
20 жур вылѡ—5200 шайт, 60 журвылѡ—14000 шайт
да 100 журвылѡ—22800 шайт. Таѡѡ сулалан дѡныс
шѡркѡѡѡѡм капѡтальнѡй стрѡѡѡѡжаслѡн.

Та вѡсѡна ѡз ков стрѡѡтѡны кѡллѡкѡтѡѡв картаѡс
20 мѡсѡлы дѡрыс ѡѡѡтжыкѡжасѡс. Унжыкѡжасѡс картаѡс
стрѡѡтѡѡны 40-50 журвылѡ лѡѡѡ ѡѡшѡѡѡ-на унжык вылѡ.

¹⁾ Капѡтальнѡст сѡрѡѡ шѡркѡѡѡѡм бур карта мѡ лыѡѡѡм кѡрѡн ѡурѡ-
жас вымын вѡѡѡм.

Сы вѳсна тані мi индам став ужсѳ да арталѳмјассѳ тащѳм карта стрѳйтѳм куѳа.

Сѳмын-ѳѳ оз век уѳајтчывлы котыртны уна овмѳс тащѳм ыжыѳ карта вѳчѳм былѳ: сы кыңзi сесса ов-лывлѳны 20 мѳс лыда посѳидік грезѳјас. Ужсѳ ѳѳѳѳ-ѳѳм могыс поѳѳ стрѳйтны нѳыжыѳ коллектіва карта, шуам 20 мѳс былѳ. Бур уж, кѳт ескѳ абу ыжыѳ, колѳ ѳѳјѳнжык панны да вѳскыда сiјѳс нуѳѳны. Горѳнжык кокнiѳжык-нын лѳѳ лѳсѳѳны 40 јурвылѳ лиѳѳ јешіѳѳ унжык былѳ ѳтувја ыжыѳ карта.

Жѳныда индам, кыңзi стрѳйтны коллектіва карта 20 јурвылѳ. Тащѳм плансѳ лѳсѳѳѳма маслѳтсѳнтр (Мѳскуа, Лубранскѳј пројезд, №19, Маслѳтсѳнтр). Кѳѳ-кѳ мѳвпыштас стрѳйтны тащѳм карта, арталѳмјасла ѳмѳтајасла да мукѳѳ инѳѳѳјас куѳа поѳѳ шыѳѳчыны маслѳтсѳнтрас.

20 мѳс былѳ картаыс вѳчѳѳ пуыс. Плансыс тыѳа-лѳ (виѳѳѳ 5 сѳрпас), мыј сѳѳт сулалѳ кык радѳѳн, јур-јаснас ѳтѳнлан, шѳрас кујѳѳ лѳтчанiн да верѳас ва-јалан проѳѳѳ.

Верѳас вајалан проѳѳѳлѳн паста 0,88 метр.

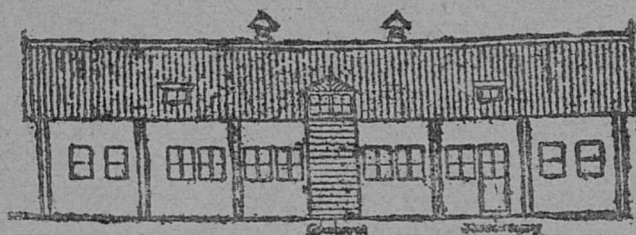
ѳатскѳј ногса-верѳас пу ѳѳзлѳн 1,08 "

Стојлалѳн куѳта 1,86 "

Кујѳѳ лѳтчанiн канавалѳн " 0,35 "

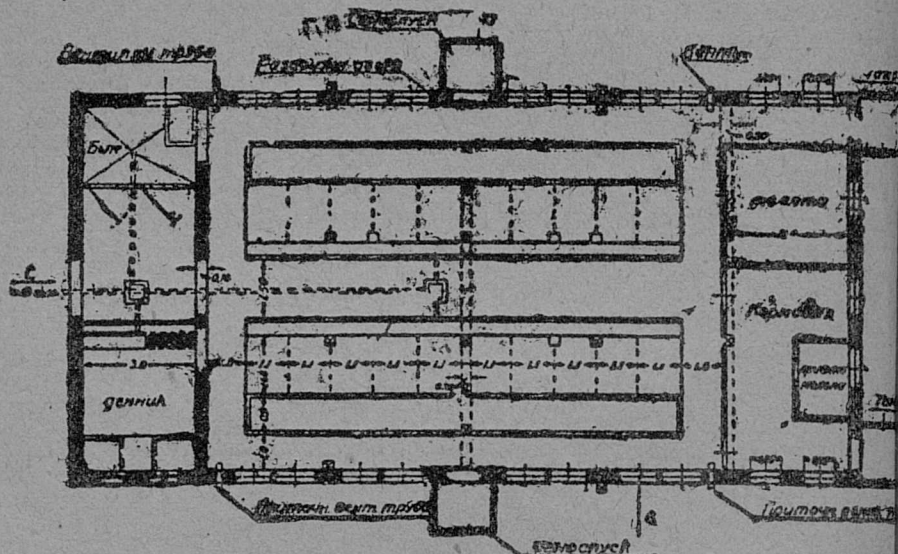
Стојлајаслѳн (мѳс мѳсталѳн) " 1,10 "

ѳатскѳј кормушка бѳрдѳ прiѳјаѳ вѳчѳм петкѳѳлѳ-ма 6 сѳрпас вылын. Та јылыс унжык гiжѳма воѳын,

3-ѳ сѳрпас. 20 мѳс тѳрмѳна сѳѳт карта мѳласаныс виѳѳѳѳѳн

План серті чардакын колб турун ыңны. Чардакб турун почб шыбланны кнпомыс лнбб кычкб мбдног. Медескбн почис чардаксаыс соббчыны, картаб (скбт оланнб) вбчбны турун лбчаннбяс. Тазнад картаыд озжык бусбббб. Турун лбчаннбясбб стожалясыс тор- жбдлбны кокыдк раздвнжнбб бббббббб. Тона кбчын дыржн турунлбчаннбясбб колб турунбн тыртны, мед картаыс ез ыркав. Шоныд дыржн турунлбчаннбясбб почб испблзутны оланнбясбб сынбб весалбм мбгыс (содтбда вбчтлбтснб)

4-й серия. 20 мбс торбана картабн план.

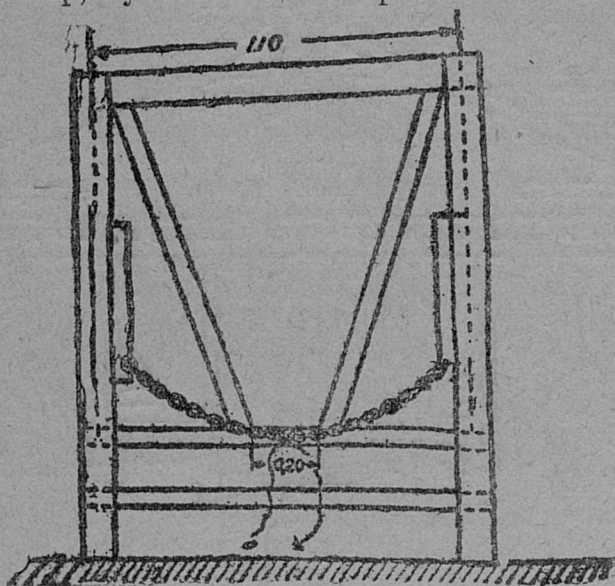
Стожалбн пыщкбс судтанб вбчбб 2,8 метр, 1 мбс журвылб воб 17,6 кубометра олан плбщад (20 мбс внчббб). Тащбм ыжда дыржн скбт оланнбнн пыр лбб шоныд.

Сынбб весалан трубаяслбн ембс пбтблбк бердын јушкаяс. Сбсса жож бердын ем кујбд канаваяс тб- лбданнб (внчбб 7 серпас). Сбстбм сынббдыс локтб пу трубајастн, кодјасбс сувтбдалбма стожа оланнб пблбс- јасб. Труба јушкајас востбмбн-н тблббчб карта пыщ-

кбесы. Гожомын сынод вежлаломсод почд одчодны
 ошнжас восталомон; кыз колд ошнжасод вочавны
 петкодлума вочын (вчод 16-д серпас).

Карта план вылын (вчод 4 серпас) петкодлума
 кукаң вичанін лбодом, вына корым лбоданін, ош
 оланін, 2 мдслы дунжа оланін да јов бостанін.

План масштаб бостома сокущомс: (план вылын
 5-д сантиметр натураын петкодл 2 метр) карта пас-
 та 9,3 метр, кучтаыс 19,5 метр.

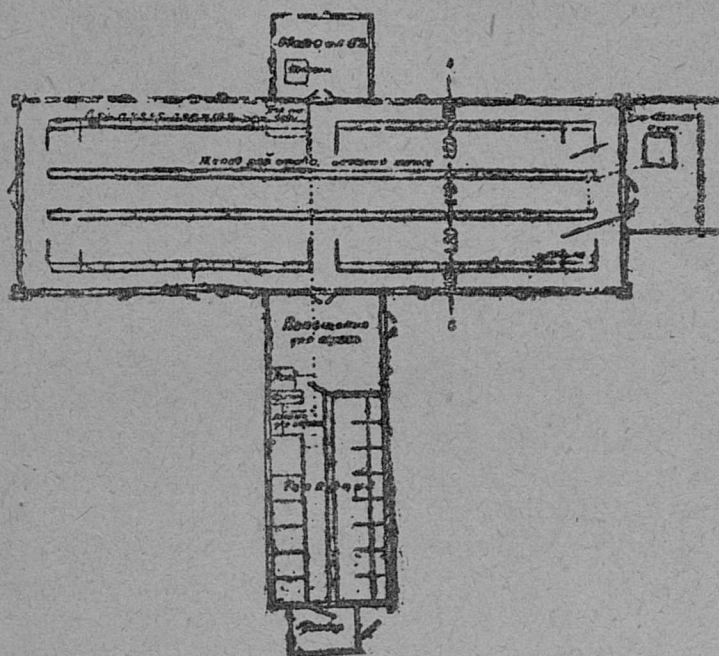

5-д серпас. Привяз — кудд кыскаланінсаң вчодомон.

Кукаң оланін торјодсод пу решеткаон. Жуждаыс
 мед влі 1 метр гогор, (чертежыс петкодлума во-
 ын. Јов бостанін колд вочны тупкесон мед
 јов оз најтес да верданіныс торјодны пвја за-
 борон, кодс пыщааныс колд картонавны, вурсысод
 клеитны, кардонс ежны клеитом фанераон лбд стру-
 житом шпінтовдј фанераон (кызтаыс 1, 25 сантиметр).

Ош оланін вчоны кык очосон, мед кокнідзык
 влі ошкдс јортны да петкодны стојлаыс.

Пес плакажасё бостёны шөрпөлөс куҗтажасёс ли-
бё кык пель орёдёмжасёс. Листбокын индём арталёмжас
ескөдөнн, мыҗ буржык лоб стрёитны ыжыд карта (ме-
деша пыдди 40 мёс былё). Картаыс кымын ыжыджык,
сымын ётк скёт жүр былё стрёйбаныс донтөгжык сувтё
да ещажык виҗёё ёммыс робочёҗ кё кутём былё.

7-д сөрпас. План — 40 мёс да 15 куҗаң төрмёна скёт карта былё.

Шөркөддём ыждаа карталыс — 40 жүр былё да 15
том скёт былё — стрёйба план виҗёд 8 да 9 сөрпасжас.

Медвождөр колё тёдны, кодарлаңё банён стрёйт-
ны картасё. Унжыкысё картажасё вёчёны куҗта
ногҗас лунлаңё банён, секё ётё ётёныс (ортса-куҗта-
ногыс) виҗёдё асыв былё, сетчё 11 часёҗ асылын инмё
шондё. Мёдарла боемыс виҗёдё рытыв былё да шондё
жүрдёдё рытын 2 чассаң, луншөржадын 11 чассаң 2
часёҗ медшонныд жүгөржасыс картаё оз вескавны. Та-

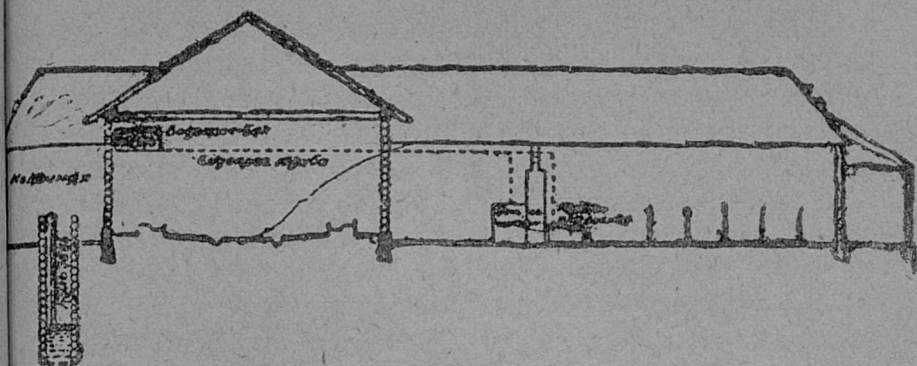
чик пөчө карта стрөйтны лунвылын, көні уна шондi жүгөр.

Миҗан сојузса шөр да војыв жүкөнјасын картајас колө стрөйтны куҗта-ортсыладорнае лунвылаң. Лунладор етенае өшнјассө пөкөдны колө гырыеҗыка војывладорса өшнј сөртi. Тащөм ногөн карта суладигөн сетчө пондае векавны луншөркадса уна шондi жүгөр.

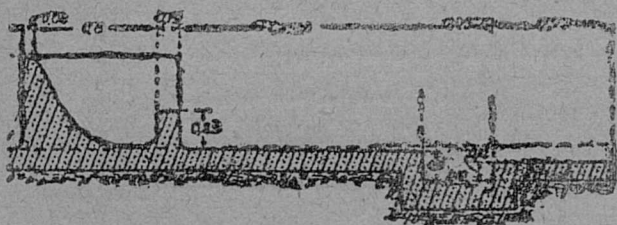
Коллектива карта стрөйтны индөм планые лөөддөма. Мөскуаса крестанскөј сојузөн (1928 воае нојабр төлөсө планые вөлі петкөддөма Мөскуаса Областнөј дом крестанынаын выставка вылө). Пыщкөе оборудујтөмые вөчөсө маслосентр индөдјас сөртi. Карта арталөма 40 мөс вылө да 15 том скөт вылө, сы бердын ем јөв боостанін да вердае лөөдданін. Карта куҗта—25,6 метр, паста—7,8 метр, кукаң виҗанін куҗтанас 8,5 метр. пастанас 5 метр. Тајө лыдпасајаснад колө муртавны карта пыщкөс. Ортсыгаңыс картаыс һөүна ыҗы дҗык.

Стојлалөн пыщкөс судта вөчөс 2,5—3 метр. Стрөјба материал тащөм карталы бөсөсө пу. Пөлөсјассө пөчө һе сувтөдавны кирпич сурјајас, а керјассө лапшөмөн шупны либө пөлөс вөчны сиз, кыз үнҗыкысөсө крестана керканысө шупөны—гөгрөсөн. Жоҗ медбур вөчны асфалтыс либө бетоныс, 2 см-а слөјөн; пөчө-і кирпич волсавны 0, 2 метра кызта слөј вылө төчөмөн. Куҗаногнае кирпич пуктысө стојла пөлөн. Тащөм җсҗсө јона колө вөчны кујөд проходын, кујөд канаваын да мөс кокув дінтi—метр һөлөд јукөн, канава бердтисе. Мөс сулаланінө стојлаын да вердае дозјөҗ пөчө вөчны пумы. Пу жоҗыд шоныд; тащөм ногөн вөчигөн вел јон, пувылас куҗыс оз векав да; кујөдыс векалө сыладорө, көні жоҗыс бетоныс, асфалтыс либө кирпичыс вөчөма.

Вевтвылө пөчө пуктыны гонт, төс, көрт либө драҗеч.

8-д серпас. 40 мөс төрмөна скөт карталөн шөр вундасыс.

9-д серпас. Кыңи вөчөма вердавинжассө да жоңсө. Шөр вундасыс.

Карта пыщкөс оборудујтөм. Скөт инассө кык радөн, јурјаснас өтенлаң. Кујөд проходыс өтөк-карта шөрын. Вердас туј поңө вөчны, поңө-і не вөчны; сөјө сөсанө нетө: мыјгыреадн вөчам стојлајас, прокојјас да кормушкајас.

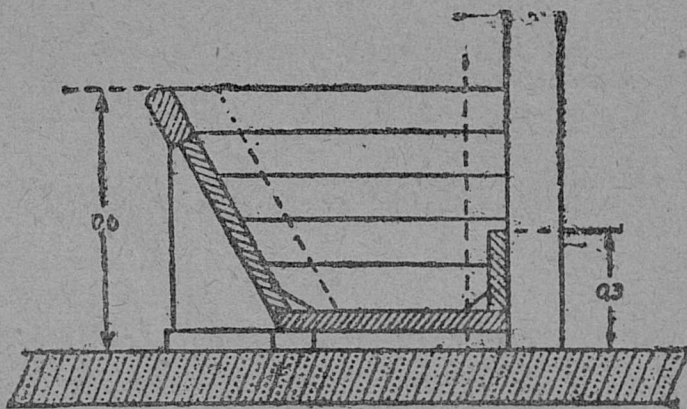
Петкөдлаам кыкөкаас вөчөм.

Мөдвоңчаыс — вердас проходтөм. Кормушкалөн вылыс пастаыс 100 см., пыдөслөнпастаыс 50 см., стојла куңта 160 см., кујөд жөлөб 45 см., кујөд проход 160 см. Вөмөн ородөм (поперечный разрез) тајө ног вөчөмлөн тыдалө 10-өд серпас вылын.

Серпас вылын петкөдлөма карталөн шујгала жыңыс. Вөчөм сертеыс вескыд жыңыс чөк-жө тащөм. Кормушкалөн вылі дорыс (мөс вөм вөстын) 25 см., мөдар дорыслөн жуңдаыс 60 см. гөгөр.

Мөддөд-вердас прохода карта вөчөм. Кормушка да кужд канава вөчөбны сѳі, кыѳі індөма 10-д сепнас вылын, сөмын поснѳжыка. Тані поѳө карта паскөдтөг стөңяс бөрдын вөчны 70 см. паѳта вердан проход. Кормушка вөчөѳ 70 см. паѳта-жө. Стојлалөн куѳтаыс 1,5 метр, кужд жөдөблөн—36 см., кужд проходлөн паѳтаыс 140 см. Індөм өікас кормушкажөсө поѳө вөчны сөмын бетоные, кірпіч жөжвылын.

Жөжжөсөкө пуыс вөчөма лібө дөнтөм раді кормушкажөсө шуөма вөчны пуыс, сөкі најөс колө вөчны 11-д сепнас серті. Кормушка вөчөѳ сы ыжда-жө

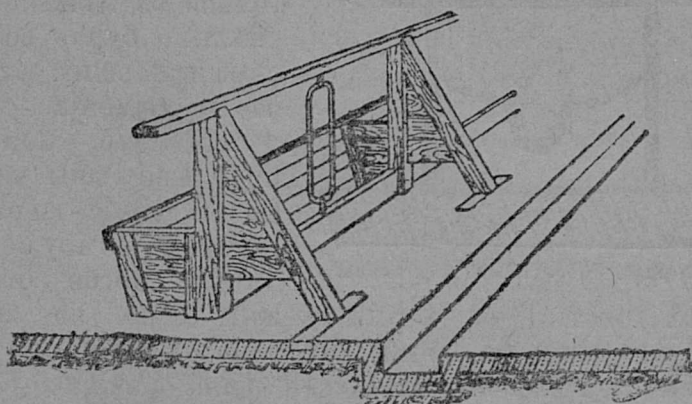
10-д сепнас. Пу ласні.

кыѳі і бетоные, мөссы паныда дорыс 25-30 см. судта, а мөдарыс 60 см.

Пу кормушка вөчанногөсө петкөдлөма 12-д сепнас вылын. Тан-жө тыдалө прівяз вөчөм, мыј жылы куѳасө віставөсө вөчын-на. Мөс прівяз вөчөм да домалан ногыс завіөітө кормушка вөчөмыс да стојла куѳтаыс.

Мөд өскө скөтөс вічны сөстөмжыка, бөрја кадын вөчөвөсөны (кыѳі мјан коллөктив а картаын) жөныд стојлајас, мөстуша серті. Таѳікнад мөскыд сөстөма судалө, куждөыс тылалө стојла саяс-да. Прі-

вјаѣсѡ тани колѡ вѡчны сїѣі, мед мѡс ез вермы воѣ-
лаѣ мувыштны (секи куѡдыс вескалѡ стојла жоѡѡ),
мед ез вермы куѡд канавалаѣ бѡрїѣтчыны. Жеѣыд
стојлајаслыс суѣытѡмтор вылѡ-моз їндѡны, мыј секи
скѡт-пѡ оз вермы вѡрны. Наблудајтѡм петкѡдлѡ, мыј скѡт-
сѡ ѡескѡдѡм завіѣітѡ сетые, куѡѡм ногѡн скѡтѡс домалѡма.

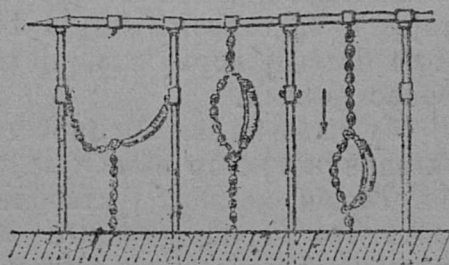

11-ѡ сурпас. Пу ласїі мѡс картаѣн.

Стојла ѣужѡдѡм колѡ жуѡыд кормушка дырїї,
кор скѡтлы вѡдїгас колѡ кормушкасаѣыс бѡрїѣтчыны.
Ланкыд кормушкајас дырїї (куѡѡмѡс велѡдѡма тани
лѡсѡдавны) мѡскыд водїгас оз бѡрїѣтчы, вермѡ лѡѣа,
асѡ сѡктѡдтѡг, јуреѡ да голасѡ кутны вердан доз
вестын.

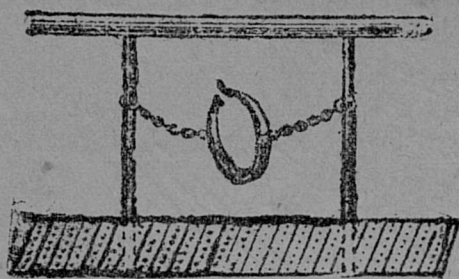
Сїѡкѡ стојла куѡта
вештысѡ вердан доз
вылѡ, сїѡн лѡѡ еконо-
мїѡ карта ыждаын.

Скѡтыдлы прївјаѡ
лѡсѡдѡм—зев тѡдчана-
тор. Прївјаѡ колѡ лѡны
сеѡѡм, мед скѡтыдтѡрїс
вѡрны, ез ѡескѡд сїѡс
да мед ескѡ кутїс сїѡс їндѡмїнын.

12-ѡ сурпас. Мѡс домјас

Өнi заграңичаын та могоы унаһи вѳчавлѳны еi-
jѳсјас (vičŏd 12-d серпас). Giјѳссѳ вѳчѳны 4-5 см. кыз-
та кѳрт трубкајасые. Помјаснас еiјѳсые jітѳѳ вылыс-
са да улысса рамаѳ. Өтiк еiјѳс помѳѳ поѳѳ вылітiыс
востыны да калкѳдны (ем улыса шарңiр).

13-d серпас. Ciјѳс. Чепгѳн дом алѳма.

Giјѳсые мѳсљеы
голасѳ оз лiчкы, сѳтѳ
скѳтлы бура водны,
сѳмын вѳрѳшiтчынысѳ
оз тырмымѳнја лѳѳ.

Medbur домасѳн
поѳѳ лыѳѳыны чепјас
(vičŏd 13-ŏd серпас).
Вѳчны најѳс абу сѳкыд.
Ташѳм ногѳн домав-

лѳмнаѳ скѳтыѳд оз вермы кѳжны бѳкѳ, но вермѳ
вѳлнѳја сѳвтны да водны. Чеп—170 см. гѳгѳр куѳта,
улысаѳ да вылысаѳ крукјасѳн jітѳѳ рамајасѳ. Тајѳ
чеп куѳта вылас ѳiк вѳлнѳја ветлѳны кык кыщ, код-
јасѳс ѳтлаалѳны мѳгырѳн лiбѳ тасмаѳн (vičŏd 13-d
серпас). Чеп (ѳтарсаѳныс) да тасма лiбѳ мѳгыр (лiбѳ
чен-жѳ) колчајас вылын (мѳдарсаѳныс), кокнiда кутѳ-
ны скѳт гола. Чѳпыс вылысса помнас jітѳма рамаѳ да
сы вѳсна оз лiчкы скѳт гола.

Вѳчѳны ташѳм еiјѳсјассѳ щѳщ ѳтар-мѳдарѳ кре-
пiтѳм чепјасѳн, кодјас скѳт четчiгѳн да водiгѳн кѳрт
стойка куѳта голѳбны (vičŏd 14-d серпас). Сѳсса вѳчѳ-
ма-кѳ датскѳј кормушка, домајан ногоы iндѳма 6-d
серпас вылын.

Јуктаѳанiн. Медпрѳстѳј (кѳѳ ескѳ-i нѳксана
јукталан ног). кор ваыс быѳ скѳтлы новлысѳ ведрајас-
сѳн. Ташѳм важног јуктаѳѳмыс колѳ еновтчыны-нiн.
Карта jірк бѳрдѳ уналаын вѳчѳны бак, кытѳѳ ваыс
насосѳн лептысѳ. Бакѳѳныс карта пѳпѳрѳгногыс ну-
ѳѳѳѳ вануыс труба, кодлѳн ем кык вѳжкормѳвѳј пылан
дорса жѳлѳбјасѳ. Кор колѳ скѳтсѳ јуктавын, бакыс васѳ

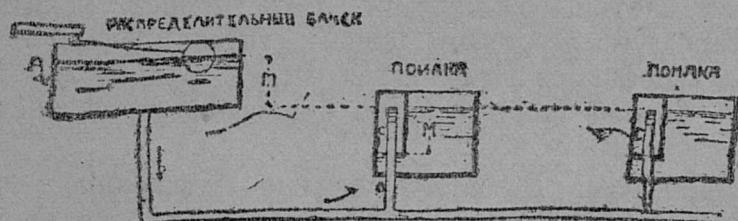
леңоны жолдожасө. Таж-жө труба сөтө васө еојан лө-
сөдан бакө дај кукаңјасөс јукталаныңө.

Јуктасанын лөсөдөмыд јона колантор мөсјаслыө
лыстанлун сөдтөмын. Америкаын јөв фермајасын опы-
јас петкөдлісны, мыј мөс, кодөс јукталөны луннас өт-
чыд, лөбө јукталөны пыр өтө кадјасө, васө јуө еща-
жык ас колөм сөртө јуыө мөс сөртө.

Баражө сөсөа төдмалөма, мыј сөјө мөсјас, кодјас
јуөны васө пөттөң кор аслыныс колө, јөвсө сөтөны
унжык сөјө мөсјас сөртө, кодјасөс јукталөны сөмын
індөм кадјасө.

Та вөсна буржык картајасын вөчалөны автоматі-
ческөј поилкајас. Сөщөм поилкајаслөн моделыс пет-
көдлөма 15-д сөрпас вылын, көнө петкөдлөма щөң
чертежјас.

Кык дозјөкө кістам ва да өтараскө вөзічыс вы-
лынжык мөдарөсө да тајө дозјасөсө-кө трубадн өтлаа-
лөм, сөкө кыкнан дозјас вөыс чөпөсјас лөны өтвөс-
тын. Сөјө дозөыс, көнө ва вөчыс вылынжык, ва көсөсө
сөјө дозјө, көнө ва вөчыс улынжык. Тајөн пөлзүјтөмөн
профессор А. Н. Кугушев вөчөс сө кущөм поилка.

14-д сөрпас. Автоматіческөј поилка

Кың петкөдлөма сөрпас вылын, поилкајасын ва-
ыс абу өтвөсөтын ва рөчөдыс бакынкөд (тајө бакыс
сөрпас вылас пасјөма „А“ шыпасдн). Бакас вөыс вы-
лынжык поилкајасын сөртө. Јукталан дозјасыс вөыс
өз көсөсөсө вөсна, дозјасөс вөчөма вөздушнөј колпачок
„С“, кодө сөсөбәјтчө јукталан дозкөд.

Распределѣтан бак „А“-ые ваыс мунѡ труба куѣта, „О“
Тажѡ трубаыс пѡштѣ кажѡ „С“ колпак жылѡѣ. Сынѡѡ
тоналѡм вѡсна „С“ колпакыс ваыс улынжык пойлкаын
дорыс. Таѣнад артмѡ куим вавестас: ва роѣѡдан бакын
медвылын, сыыс ылынжык пойлкаын, меѡулын—„С“
колпакын. Кор скѡт жуас васѡ пойлкаыс „С“ колпа-
кыс ваыс сынѡѡ лѣчкѡм вѡсна чепѡсѣѡ пойлкаѡ. Таѣѡ
каѡѡжѡ слабмѡ сынѡѡ лѣчкѡмыс „С“ колпакын, секѣ і
ваыѡ „О“ трубкаыс кѣсѡ увлаѡ.

Таѣкѡн јуктасѡмѡ вѡѡѡм-вѡсна ваыс ѡтѣк јукта-
сандѡзжыс мѡѡас вѡскавын ѡз-нѣн вермы.

Ва роѣѡдыс бакыс „О“, бара-жѡ јѣтѡма ыжыѡ бак-
кѡѡ (серпас вылын абу петкѡѡлѡма), кодѣ ем картаны,
унжыкысѡ јѣрк бердын-жѡ.

Таѣѡ бакыс сѡсѡа јѣтѡма в ануан трубкаѡн. Ыжыѡ
бакын да іѡѡт бакын А емѡ шаровѣднѡѣ клапанјас.
Таѣѡ клапанјас вѡснаыс бакјасыс ныр олѡны тыраѡѡ-
да ваыс олѡ ѡтвестын.

Пойлка вылѡ бѡстѡма патѡнт. Вѡѡны сѣѡѡс зѡв
кокнѣѡ. Танѣ абу ѡѡкуѡѡм пружѣна-нѣ, клапанјас-нѣ.
Југавныс танѣ нѣнѡмлы. Таѣѡ јуктасан ѡѡзјасѡѡ чу-
гунныс кѣтѡны да вѡѡѡны Нѣжегородѡа тѡѡкѣкум
маѡтерскѡјасын. ѡныс ташѡм јуктасанлѡн 15 шѡѡт
(20 јуктасан ѡѡз вылѡ заказ ѡырјѣ). Вѡѡѡкѡ лѡѡ уна
заказ, да лѡѡѡѡасныкѡ заводѡс массѡѡѡј проѣзводства
ѡныс тѡѡчымѡн чѣнѡ.

Профѡсор Н. А. Кугушевныс јуктасанѡѡ колѡ
лыѡѡѡыны меѡбурѡн. Ташѡм јуктасанјас сувѡѡѡѡма
Нѣжегородѡа унѡверѣтет берѡѡа јѡла фермаын. Таѣѡ
јуктасанлѡн бурлуныс сенѣ, мыј скѡт јѡѡ кор сылы
колѡ, ва мылѡсыс ѡз вермы вѡскавын ѡтѣк јуктасан-
саѡ мѡѡѡ. Прѣборѡ вѡсавны зѡв-жѡ кокнѣѡ.

Пыщкѡѡс ѡѡѡсјас вѡѡѡны вылысѡа рѡлѣјас
вылын паскаланаѡѡс, паѡтаыс 1 метрѡѣ, ортѣѣ ѡѡѡсјас-
ыс—ствѡрчатѡѡѡѡс: ѡтка жоѡѡа—1,2 метрѡѣ паѡтанаѡс,

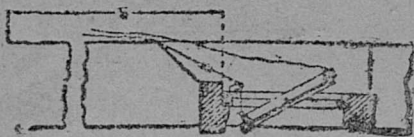
жык жожа—1,5 метрөз. Өзөс жужда 2 метрыс абу
ыжыд, пастамс вороталдн вөчөд 3 метрөз.

Міжян кліматын ǫǫсǫс да ворота ортсыладор-
сан колǫ лǫǫǫны тамбур. Тамбурǫн шудыны зǫв
С^а векныд посвоǫс, кодǫсǫс вǫǫма сы вǫсна, мед
па-
жǫчыд сынǫдын ǫз ǫǫǫ вескав помещǫннǫ.

Таяні індом картаын тамбур вѣѣма кукаѣ оланіно
пырігѣн. Оѣі ворота (шужа) тѣвнас оз понды вѣссыны
а кујѣд вічанінса воротаѣ тамбурсѣ вѣчны абу лѣсыд.
Тамбурыс вѣѣѣ куѣ, сіѣ, арталѣмѣн, мед ескѣ кујѣд
тыра тачкасѣ картаыс кыскѣм мыѣі позѣ вѣлі ескѣ
ѣѣѣсѣ ас бѣрса пѣдлавны да сы бѣрын-нѣн вѣстыны
тамбурыс ортѣд петѣѣданѣѣс. Тамбур паѣта—2 метр,
куѣыс—1,5 метр.

Ошiнјаслы колѡ лоны сы гырабн, мед налѡн
еветовѡј площадыс вѡлі даскыкѡд јукѡн мында
картаса став жој площад сертi.

Міжанкарталдың площ-
щағы 19968 кв. метр;
сіңнад, став бшіңжаслбн
площад, колб лоны 1664
кв метр. Өшн унжыкысө
бөчө кузмөсбн, жожеа-
ы піскөдбны 1,5 метр в
шоньд кадб стојлајасын
бшіңжасө колб воставл
серпас вылын.

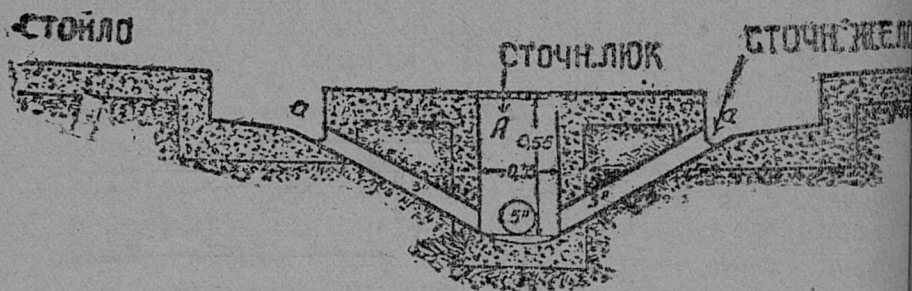
15-д зернас. Өшің.

Төвсә кад кәжлө колө ләсәдны торја венти-
сја, медкокнйд сјјөс вөчны кыскан трубајасөн. Кы-
кан трубаыс өнй вөчөб кык пөвсөм: шоныд сынөд
(ру) бөстөб (кыекысөб) вылыс, јірк бердыс стојласа
тајјас (медјона—аміјак) улыс, күйөд канава бердті.

Віставомёб гогёрвождё 7-ѡд гернас, труба улыс-
ладор (стојлаын) вѡчѡ 20 см. да 20 см. ыжда. (20×20)
Чардакын трубаыс паскалыштѡ: 30 см. да 30 см. ыжда,
чардакыы ылынжык, вевт вывтї труба ыждѡ 40 см.

да 40 см. вѣло. Карта јур вѣвті труба кыпѣчѣ 60-70 см. вѣнлаѣ. Мед буржыка ескѣ кыскіс еѣчѣм ѣырјі, чардак вѣлын трубаыс вѣчѣѣ кык пѣвса етѣнѣн, костыс на костын 10-15 см. Тајѣ костѣѣ колѣ тыртны шлѣнѣј ныѣн, жүгѣн-лѣ.

Күјѣд канавајасѣѣ лѣсѣѣѣма күјѣд чукѣртѣм мѣгыс, пастаыс 36-40 см, жүждаыс стојла бердті 8 см. да күјѣд прокод дінті 12 см. Канава пыѣѣслѣн пѣнѣбрѣг ногса пѣлынѣѣмыс вѣчѣѣ жѣлѣблан „А“, коді мунѣ пыѣѣс бердті (вѣѣѣѣѣј 17 серпас). Күјѣд канава пыѣѣс вѣчѣѣ шылыда, гурантѣг, пѣлѣнтѣг, чукѣртан жѣлѣблѣн быд 50 см. куѣтаыылѣ күјѣд чукѣртан лүклан пѣлын-ыс вѣчѣѣ ѣык см.

16-д серпас. Күјѣд канавајас.

Стојла улѣ кѣѣер күјѣд вѣзувтѣм мѣгыс күјѣд канавалан вѣчѣѣ наклонсо сантѣметр куѣта вѣлѣ ѣык сантѣметр. Скѣтлѣн кѣѣер күјѣдыс вѣскалѣ чукѣртан жѣлѣбјасѣѣ да сы куѣта вѣзувтѣ чукѣртан лүкјасѣѣ (17 серпас пасјѣма „А“ шыпасѣн), тасан сѣсѣса вѣвті ыжыд канаваті (магістралѣд) кѣѣертѣр вѣскалѣ күјѣд вѣѣан јукмѣсѣѣ. Күјѣд чукѣртан тункѣса лүкјасѣѣ картан колѣ вѣѣны кыкѣс. Жожа гуран (јукмѣсѣѣ) колѣ вѣѣны водѣнѣпрѣвѣтсѣјемѣј матерјалыс. Гырыс картајаслы (70-100 скѣт јурвѣлѣ) јукмѣсѣѣ буржыка вѣѣны тсѣментыс лѣбѣ бетоныс, паскыджык картајасын сѣ мѣгыс пѣѣѣ лѣсѣѣѣны муѣ сүјѣм щан. Кѣѣер күјѣдлѣ

гурансö колö лöсöдны сiз, мед ескö кокнiда позö
вöли сучöдавны кујöд жижасö (кујöд кiсталигöн ков-
мывлö).

Кујöд виçанин вöчсö кујöд проход помын,
20 метр гöгöрыс не матöжык картасан. Медкокнiд
вöчны сокыçи: пыдöсыс пасöмсö булыжнiкöн, iзöн
лiбö 15-20 см. соја слöж вывтi. Пыдöсыс вöчсö шы-
лыда кујöд чукöртыслаң (жукмöслаң) пöлынöн. Картаын
40 скöт жүрвылö кујöд виçанин вöчсö (озкö öтчыд
вонас кујöдсö кыскавны) 13-15 метр куçта, 6 метр
паста-да. Кујöдсö-кö кутасны петкöдны шочжыка,
секи кујöдвiçанин колö стрöйтны ыжыджыкöс.

Жожа гуран вöчсö 100 куб. метр ыжда, кор жи-
жасо вонас 2-ыс кыскыны.

Сөнжасын, көнi жона зерлывлö, бур ескö вöчавны
кујöдвiçанинјас вылын лебыв.

Содтöдä помешчeннöјас

Кујöд виçанинјас бура стрöйтöм вылö колö щöк-
тыны буржыка вiçöдлыны коллектива карта стрöитыс-
јасöс. Кујöдсö бура вiçигöн сылöн вынлуныс содö.

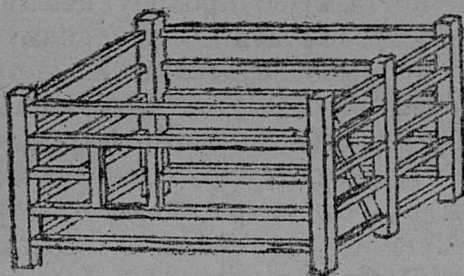
Щöктам лыдöныны кiга А.А. Петровлыс: „Навоз
и его хранение“, Новая деревня 1зд-лөн.

Кукаңвiçанинјассö колö вöчавны картајас бердö,
1 арöса кукаң вылö шöркöдöдeма арталöмөн лöсöдчö
1,5-2 квадратнöј метра плöщицад. Кукаңјас сувтöдсö-
ны öтувја стојлајасö да пощöны 1 метр сүдта боост-
сана jöртöдјасöн (вiçöд 18-д сeрпас). Мöдap бoкac
сувтöдсöны кукаңаолытöм том мöсјас да јалавiчјас.
Кукаңвiçанинлөн куçтаыс 8,5 метр, пастаыс 5 метр.

Оланiн арталöма 15 жүрвылö—уна сiкас арлыда
кукаңјаслы.

Вердас лöсöданин лöсöдчö карта шöрын;
вöчсö тачi арталöмөн: чардакын турунсö вiçигöн быд
мöс вылö пуктысö квадрата метржын. Оланiныс вöч-
сö жүгүдөн, овлан гыреа öшiнјасөн. Танi течсö ва

шонтан бака пач. Вескыда пачо инмо шцїток, кысан шцї-і кукаҥоланін шоналѳ (вїзѳд 9-д серпас). Вердасїн ыжда: 5 метр куҥта да 3,5 метр паста.

17-д серпас. Кук н жѳршїтанїн (затон)

Вердас вїзанїн улын колѳ вѳчны корнєплѳдјас вїзан пѳдвал. Пѳдвалѳ ветлїны вердас вїзанїнсан вѳчєѳпос. Абу омѳл вѳчны нєыжыд блѳкѳн пѳдвалєан вылїѳ корнєплѳдјас лєпталантор (подјємнїк). Пѳдвалѳ корнєплѳдјас лєзан лүксѳ колѳ вѳчны вердасїн ортсыладѳрѳ. Мєд еєкѳ буржыка їспѳлзујтны вердас вїзанїн да мїєтѳм повѳдѳдѳ кокнїдјыка пыртны вердас, бур лѳѳ вердасїнѳ воїгѳн вѳчны кокнїдїк, но бура пазкыд (3 метрыє нє векнї) лєбув. Танї-жѳ лєбулас пѳѳѳ сувтѳдны вескї. Сєсєа вїсталыштам јѳв бѳєтѳм јылыє. Сїјѳ ортчаєѳ карта берѳѳ. Тасан насосѳн вазє кондыѳѳ бакѳ, кодѳє сувтѳдѳны скѳтвїзанїнѳ, мєдым вазє вѳлї шѳныд (план вылын їндѳма) помещєннѳлѳн ыждамыє 5 метр куҥта да 3 метр паста.

Кѳллєктїва ѳтувја карта лѳєѳѳѳм да обѳрудујтѳм јылыє карта вѳчан матєрїалјас вылѳ їндам прїмєра ємєта (картамыє стрѳїтѳѳ пұыє, кїрпїч сұрјајас вылын)

Кѳллєктїва карта план сєртї лѳєѳѳѳм ємєта—40 мѳсвылѳ, 25,6+7,8 метр куҥта-паста (тагѳѳ-жѳ пырѳны сѳдтѳѳ стрѳїбајас).

Стєнјас:	1) 15,5 см.	кызта шєєвєрїкјас	— 319 шт.
	2) 15,5 см.	“ ємєрїкјас	— 13 “
	3) 15,5 см.	“ дєвјаткајас.	— 54 “
Пѳтѳлѳѳ	4) 13,3 “	шєєвєрїкјас (жынјајасѳє)	— 450 “
Жѳж:	5) 15,5 “	“ “	— 174 “
Стрѳпїлѳ:	6) 17,8 “	кызта дєвјаткајас,	— 16 “
	7) 17,8 “	ємєрїкајас.	— 20 “
Пєрєводјас:	8) 7,1 м. 20 см.	“ “	— 54 “
Вєвт:	9) Кѳзпу драпєч	—	162 сұрс.
	10) 1,75 драпєч кѳрттұв		66,3 кгр.

	11) 7,5 м. куѣта шлѣга —	450
Пыщкѣс ѓѣс (3):	12) 5 м. куѣта да 6,6 см. паста пѡвјас.	5 "
	13) Навеска —	10 "
	14) Вугјас.	3 "
Оргѣс ѓѣс (5):	15) 5 м. куѣта тѣс —	15 "
	16) 4 " кѡрттув —	4 "
	17) Навестка петла —	16 шт.
	18) Вугјас	5 "
Опшѣс (40):	19) 6,6 см. кызта да 5 см. куѣта пѡв.	40 шт.
	20) Стеклѡ.	40 ѡст.
Верѣас пызан:	21) 4,3 м. куѣта стојкајас.	76 шт.
	22) 5 м. куѣта пѡвјас —	48 шт.
	23) 5 м. куѣта тѣсјас —	96 шт.
Трубајас (7):	24) тѣс —	28 шт.
Кѡнѡпатѡм:	25) торк 1 тонна	156 кгр.
Пыщкѣса оборудованѡ да содрѣѡа стрѡјбајас:		
	26) 5 метра 120 шт. тѣс.	
Сурјајас;	27) кѣрпѣч.	
Јукѡс да водопровѡд.		

Шестерікыс	—	875	шт.
Семерікыс	—	177	"
Севяткамыс	—	70	"
Сесаткамыс	—	54	"
Пбв	—	93	"
Тбс.	—	120	"
Плгга	—	450	"
дратч.	—	162	евр

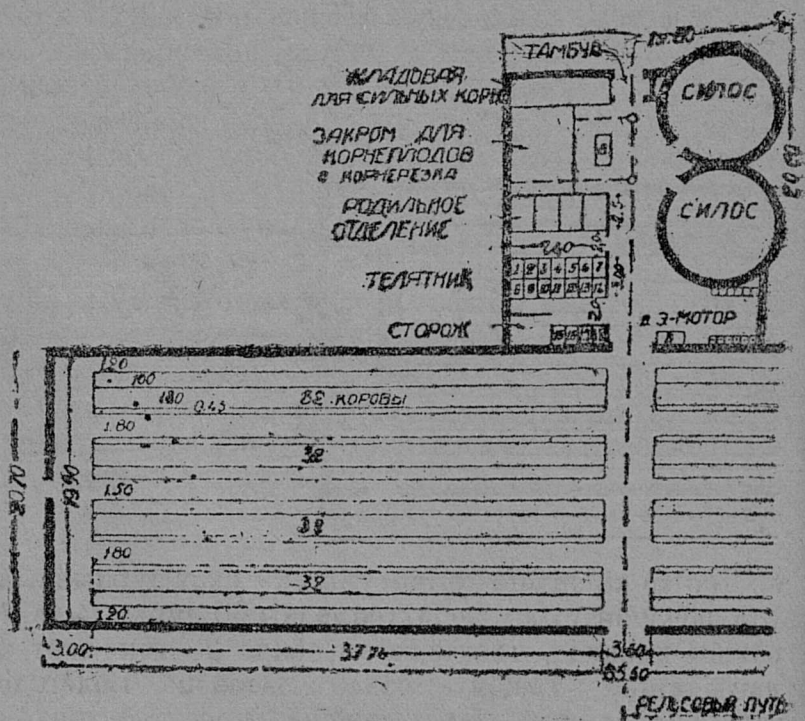
Kodikõ-ko iñteressujtõ unjy skõt jurlydylyõ karta võõmõn sylly kolõ tõdmaseny 60 jurvylõ karta strõitõm plankõd, (setõ-jõ lõõõdõ 26 tom skõt da kukañvicanin). Tañõm plansõ lõõõdõma Bõldõdasa vizmõ upravlenõõ. Tajõ strõjba projektõ oñkõma

Вёлгдаса јѳв-овмѳсса институт бердса агрозоотехнічес-
кѳј совѳщаннѳѳн. Сѳмын-ѳѳ тащѳм картаыс зев дѳна
сѳвтѳ. (дѳныс 25 сѳуре шѳјт гѳѳѳр).

Кѳлѳ шуны, ужѳлы вын куѳа дѳнѳассѳ да матер-
јѳлѳас арталѳма карса (Вѳлѳгдаса), дѳнѳас сертѳ, сѳѳкѳ,
карта стрѳѳтѳгѳн дѳревнѳјасны дѳныс сѳлѳн тѳѳѳѳмѳн
летѳас, торѳѳн-нѳн секѳ, кор коллектѳва карта стрѳѳтыс
шленѳас пондасны асныс вѳчны му бердса ужѳассѳ,
вѳр матерјѳлѳас пѳрѳѳѳм, кыскѳм да ѳткымын стрѳѳ-
ѳтѳан ужѳас.

Карта план бердѳ вѳѳѳма подробнѳј производс-
веннѳј смета колѳн стрѳѳба матерјѳлѳѳ арталѳмѳн.

18-д берпас.

250 јурвылō карта

Медбōрја тōлыҗаснас мī адҗам келхōзјаслыс зев
ōdjō быдмōм, да, колō шуны, мыј колхōзјасыс артмōны
зев ғырысōе лїбō уна поснїд колхōзјас ōтувтчōны
ōык ыжыд колхōзō. Мукōд рајонјасын ортчōн—ортчōн
олыс өіктјас ōтувтчōныму ужалан куҗа, артмō дорвыс
коллективїҗірујтōм рајон.

Вывтї-нїн јона талы отсалōны машинo-трактор-
нōј стантсїјас.

Тащōм рајонјасас зев тујана да кокнїд лōсōдны
коллектива ғырыс скōтвїҗанїҗас, 200-300 да унжыс
скōт јур былō. Тајō—ужыд уж, сы вōсна тащōм кар-
тасō стрōйтны колō корлыны инженерōс лїбō технїк-
стрōителōс, быдсама арталōмјас вōчалōм мōгыс.

Ғіпōвōј карта 248 мōс, 4 ōш да 18 кукаҗ
былō, сесса ем кукаҗасанїн 4 вежōс.

Тащōм стрōйтчōмыд-ōд был уж, сы вōсна мī же-
нїсїка вїстыштам 248 мōс, 4 ōш да 18 кукаҗ былō.
карта вōчōм јылыс:

1. Кыҗ тыдалō планыс (вїҗōд 19-д сөрпас), скōт-
вїҗанїныс артмō ыжыд, медглавнōј зданнōыс, кытчō
меснїтчōны мōсјас да ōшјас. Шōрас, тсентралнōј пы-
ранїнас ем содтōд стрōјба, кōнї олōны стōрōж, кукаҗ-
јас, кукаҗасанїн, паскōм вїҗан шкапјас, мыссан доз-
јас, тан-жō ем вердан вежōс. Карта пыцкōсыс обору-
дуйтчō сїҗ-жō кыҗї мукōд картајас, кодјас јылыс мī
сөрнїтїм-нїн. Кормушкаōн, вердан да кујōд прокодјас
жōжјас да кујōд жōлōбјас вōчōны тсементыс, а карта-
ыс ставнас кїрпїчыс. Мōсјас сулалōны нол радōн,
дорса кык радыс јурнаныс стенлан банōн. Кык пыц-
кōс радыс мōда мōдныслы воча јур сулалōны. Кык
отдєленнōдын быд радын сулалō 62 мōс, җтарас дор-
выс сулалō 32 мōс, сесса вōчōма 3-5 метра проход,
сесса мукōд 30 мōскыс бара сулалōны. Кыкнан пом-
ас (дорјасас) ем 3 метра проход.

Мэе стојлаыд жеңыд—165 см. куэта да 110 см паста
Кормовој проходыс етен пөлөн 120 см. павта
шөрөдыс (кык кормушка костын) 150 см. Күјөд проход-
жасыс мөсјас кык рад костын 180 см. Күјөд жөлөблөн паста-
таыс 45 см. Кыңи вөчөоны жөлөбјасыс, индөма 17-д еер-
пас вылын. Став пыңкөс плөшцадыс тащөм кар-
талөн 1701 квадрата метр. Карта куэтаыс 85, 5 метр,
пастаыс 19,9 метр.

2. Кушөм картаын уна мөс сулалөны, колө стрө-
итны сја, мед сені тырмымөн вөлі сынөд да лунјугыдыс.
Карталыс кубатурасө содтөм могыс да өтцөщ мед-
ескө донсө јона не лептыны, велөдөны картасө вочны
пөтөлөктөг, кык пөвса вевтөн: секи пыңсааныс стрө-
пилсө колө обыывајтны пөвјөн; шоныд күтөд могыс
шөракостсө колө тыртны пилнөј пыңөн либө торфөн.

Мед ескө картаын вөлі југыд, өшнјјассө колө
вөчны кык радөн — улын да вылын (вылыса өшнјјас-
ыс вөчөоны слухөвөј өшнјјаскөд өтвестө). Таңикөн вө-
чөмөн өшнј плөшцад кутас жоң плөшцад дөрө от-
носитчыны кыңи 1:8 дөрө, быд метр паста өшнј
плөшцад былө воас 8 метр жоң плөшцад.

Вердас да кујөд проходјасті волсаөоны релсе-
јас. Вердас еетавсө да кујөд петкөдчө вагонеткајасөн.

3. Нөль өш сулалөны картаын, сөмын најөс вјчө-
ны оз прівјаз помын, а 6 кв. м. плөшцада (2×3
метр) отојлајасын. Өпкөс-кө кутан прівјаз вылын вјчө-
ны, сјјө сөктаммө да жебмө.

Быд өш стојлаө карта ортсысаң сібалө өшјаелы
гулајтанін (дворік). Стојласааныс тајө дворікас поңө
петны бөчөспыр. Шоныд кадө бөчөсы вермас воесаөн
лоны да өшјаслы поңас ветлыны картасаң ывлаө
(вдворік) дај бөр стојлаө. Кі помыс мөсјасөс нөјтчө-
дигөн да кор абу луд, тащөмног өшвјчөмыд лөб мед-
бурөн.

Дворіклөн ыжда плөшцадыс 70 квадрата метр
($3,5 \times 20$ метр). Картасаң јөрмөдар бокас өшјаслы вөчө-

сö шондые да зерые вичан пөыжыд (3×3,5 метр).
Татчö-жö пуктысö ыщжм турун.

4. Главнöй здаңнöб пыртанин бердö вöчсö сөдтö-
да стрöбä; тани öтарас инасö:

а) 3 лун вылö вына көрым вичанин, ыжданас 14
квадрата метр.

б) Корнеплодјас вичанин, тани-жö сулалö корне-
резка. Площадыс — 30 кв. метр.

в) 4 кукаңасан лунјанин, быд вежöс 2-2,5 метр.

г) Кукаңјаслы лунјанин 18 вежöс, кодјасöс вичö-
ны тани оз дыржык 1,5 тöлысыс, быд кукаңлы площ-
ищад 1,5 кв. метр ыжда.

д) Сөжурнöй скöтныклы 8 кв. метра оланин.

Тайö стрöбä мöдар бөкö:

а) Сибöдчöны кирпичыс вöчöм кык селос башыа,
300-320 тонна селос тöрмөн.

Вомöныс (пыщти) башыаыс 6,5 метр ыжда, жу-
данас 13 метр. Кык метр пыднаб башыа пырö муö,
судтаыс мусан 11 метр. Селос вескыда шыблавсö тайö
сөдтöд стрöбäсә кормöвöй вежöсö.

б) Тала дорас-жö емöс мыссан доз да мöслыстыс-
јаслыс паскöмнысö вичан шкап.

Кукаңасанин вежöсјас мöда-мöдемс
вежöсалöма öтик метр судта, етенөн, а проходыс
— дорса лунјаниныс торјöдсö етенөн-жö.

Кукаң оланинјасыс ас костаныс вежö-
сас öны 1,5 метр судта көрт решеткаын, а етениыс
проходлааныс, көчыд сынöдыс вичöм могыс, сплошнö-
јөн вöчсö. Та могыс-жö главнöй воротајас бердö почö
вöчны тамбур.

Кичер кујöдыс визувтö да чукöртчö торја пріјом-
ныкö, вöчсö 6 метра ылнаб картасан, Кујöдыс кыскыс-
сö вагонеткајасөн кујöдвичанинö, кодi вöчсö картасан
30 метрыс пө матöжык.

Кичөр кујöд чукöртанин вöчсö карта бердын 250
скöт јурвылö 450 кубометр гуран ногөн ыжда, арта-

шакјас, бакјас, зараза новлѣдлан мікробјас. Та вѣсна колѣ вѣчны колана бур вентилатѣја.

Стојла лѣбѣ мѣс оданѣн колѣ лѣны бурѣштѣрана, вѣвтѣ мед абу-жѣ ыжѣд (сѣтѣ, стрѣжбаыс дѣна лѣбѣ). Вѣвтѣ вѣкнѣд стојлаын оз поѣ ветлыны мѣсјас кѣстѣ, шуам, щѣткаѣн вѣсалигѣн; вѣсавныс вѣвтѣ колѣ нѣ толкѣ гылалан гѣн ідралѣм могыс, кѣдјас лыстѣігѣн јѣв пѣјѣ вѣскалѣны да јѣвѣщѣ щыкѣдѣны, но сѣз-жѣ кучѣк вѣлыс бус-нѣјт вѣсалѣм вѣсна. Нѣјт да бус тыртѣны скѣт кучѣк вѣвысѣ порајасѣ (пѣснѣік рѣзјас), сѣјѣн сѣкѣдѣны кучѣк пыр лѣлалѣмѣ, щѣц-і став ортанѣзмыслыс ужѣсѣ. Стојла-кѣ вѣвтѣ пѣскыд, сѣтѣ вѣла мѣсјаслы сѣвтны вѣлѣс вѣланыс да нѣјтѣсѣны кучѣдѣнас. Мѣсјасыд водасы дај нѣјтѣѣны. Танѣ індѣм картанын стојлајас вѣчѣѣны 107-110 см. пѣста, ѣшјаслыкѣ —1,4 метр пѣста.

Мѣс стојла жоѣлы оз кѣв ѣс пырыс лѣзны вѣтѣдѣ

Жѣжѣсѣ вѣѣѣны кучѣд прокодлаѣ пѣкатѣн. Мед-бур жѣжѣсѣ вѣѣны цѣментыс, поѣ-і пѣвјасыс вѣѣны лѣбѣ, кыѣі вѣѣын індывлѣм-нѣн, пѣс чуркајасыс, ортѣен-ортѣен топыда сѣвтѣдѣлѣмѣн.

Бура вѣѣѣм картанын кучѣд колѣ быдлун вѣсавны.

Скѣтѣкѣ вѣѣсѣ дѣмалѣмѣн, колѣ-нѣн сѣјѣс сѣвтѣдѣны іѣсѣн вѣлѣспѣтѣм жоѣ вѣлѣ да кучѣдѣсѣ быдлун вѣсавны. Вѣданѣн мѣсјаслы колѣ лѣны кѣсѣн, пѣлѣкѣн, шѣныдѣн.

Вѣрдан дѣзјас колѣ лѣсѣдѣавны сѣз, мед вѣрдасыс ѣз кѣкѣс, ѣз гылав мѣс кокѣвјасѣ, сѣсѣа мед вѣрдан жѣлѣб поѣѣ вѣлѣ кокѣда вѣсавны.

Кучѣд прокод колѣ вѣѣны сѣз, мед быдлун кокѣда поѣс кучѣдѣсѣ вѣсавны да сѣщѣм пѣстаѣс, мед скѣт вѣрміс тѣрѣмѣн вѣтлыны.

Кујд прокодн жожд поџ вџны кџ куџм матерјалы—сџсџ да бетонџ. Оз ков вунџны, мы жџтыс поснџ картајасын колџ тџчкалы кџнџда ісковты, гырыс картајасын колџ тџрны вџла дџдлы лџбџ рџлсјас вывса тџлџжкџлы.

Карта пџтџлџкџлы колџ лџны сџџџмџн, мџд ескџ сы пыр сынџдыс џз ветлы, мџд вџлі сџјџн лџбџ муџн бура мџвтџма.

Тџныд пџтџлџк колџ сы вџсна, мџд вџџны карта вылын тџџм вердџс, кџді карта пыџсџ шџныд сынџдыс пыкџџ. Мџдкџ, тџныд пџтџлџка картаџ шџныд кутџ, џз лџз кџџыдјас дырјі пџтџлџкџлы руџсны. Пу картајасын вывті вџснџд џтенјасыс да пџтџлџкџсыс, сы вџсна кџџыд дырјі јџна руџсџны. Тџјџтор бырџдџм мџгыс колџ џтенјасџ пџвјџн џбшџвџџны да пџтџлџк вылџ волсавны слџј лџбџ, буржыка, кыкпџвса пџтџлџк вџџны.

Картаџ јџнжыка јурдџдџм мџгыс да дџџнфџктџја вџџалџм мџгыс (зараза вџјџм мџгыс) тулысын да арын колџ белџтны іџвџскаџн џтав помџщџџнџсџ, Карта белџтџм вылџ бџстџны вџџн лџбџ јџвџџн кџџертџм іџвџскаџн. Јџвџџн кџџертџм іџвџска буржыка џбџдџ.

Белџтлџны сџџ-жџ клџја краскаџн; гутјас бырџдџм мџгыс сџдтџны квџсџџра џтвар. Карта вџџгџн колџ вџџыв артыџтны карта џртџсын пџџџмјас вџџџм јылыс, скџтлы тулајтыџтны-пџлџдџџны.

Карта пыџкџсын пыџкџсса пџрџдок кутџм

Мџдвојдџр џз ков вунџдџџны, мџј ыжыд карта—вердџсџ јџлџ пџртџн фџбрџк. Быд фџбрџкын лџџџдџма быдџнлы быт імџана да џлџмџ пџртџна пыџкџсџ џж нуџдан правџлџјас.

Мџдвојдџр колџ індыны уна џкас џжлы кад да пџрџдок, 8 часа џжџџџ лун дырјі поџџ лџџџдны тџџџм рџспџсџџнџ.

Ужжаслөн пöрадок

Картаын:

Асылö: 4,5—5 ч.—кужд куртöм, волöс лöсöдöм, вöра мыскöм. 5-6 ч. лыстöм.

6—7,5 ч. вердан дозјас весалöм, вердöм, соддöм: вына вердас жынјөн, сыла вердас жынјөн, чорыд вердас којмöд јукөн; јукталöм, мөсјасöс весалöм, кужд весалöм; сы бöрын щöктысöс скöтсö мыскыны.

Луншöркадö: 12-12,5 ч. кужд куртöм, волöс лöсöдöм вöра мыскöм.

12-5-15 ч. лыстöм.

1,5-2 ч. вердöм (чорыд вердас којмöд јукөн сөтöм), јукталöм, кужд весалöм.

Рытö: 6,5-7 ч. кужд куртöм волöс лöсöдöм, вöра мыскöм.

7-8 ч. лыстöм.

8-9, 5 ч. вердан дозјас весалöм, вердöм (јөн вердас жын, сыла вердас жын да чорыд вердас којмöд јукөн сөтöм), јукталöм, волöс вежöм.

Уж росписöннö кынчi колö тыдаланiнö картаын öпöдны правiлöјас робочöјјаслы: кынчi колö сöстöма вiчны помещиеннö, скöтсö, асенысö уборщiкјасöс.

Ми лыдöдöдлам медколана да бытвöчана правiлöјас, кодјасöс колö олöмö пöртмы коллектива картајасөн:

1. Бокöвöј јöзöс картаö, ужтöг ветлöдлысјасöс озков лөжны.

2. Уж вöчiгөн, торјөн-нын лыстiгөн, колö чöвкутны.

Кукаңвiзанiн:

Кужд куртöм волöс лöсöдöм, вердан дозјас весалöм. Вердöм-јукталöм.

Кукаңјасöс весалöм мыскöм-чышкöм, кужд весалöм.

Кужд куртöм, волöс лöсöдöм, вердан доз весалöм.

Вердöм-јукталöм.

Кужд весалöм.

Кужд куртöм, волöс лöсöдöм, вердан доз весалöм.

Вердöм-јукталöм.

Волöс вежöм, кужд весалöм, кукаңола-нин весалöм.

3. Скѣткѣд колѣ обрашцайтчыны меліја, ковѣтѣ не тревожитны.

4. Скѣтѣс быдлун колѣ шцѣткајасѣн весавны, ѣтчыд вежонын (буржык унжыкыѣ) мыскыны дебыд ваѣн (мед ез вѣв кѣчыджык комната 1-ыѣ).

Тѣвѣа кадын (тѣлын) колѣ быдлун (поводѣа сертѣ) скѣтјасѣс лѣзлыны 1-2 час кѣжѣ тѣлѣдчыштны.

5. Карта, торјѣн-нын кукаѣвѣчанѣн, век колѣ весавшы, тѣлѣдны колѣм сертѣ ѣезѣвѣтѣсірујтны-ѣа. Стенјас, вомѣна тасјас, шѣтѣлѣк, ѣ тѣлысѣа кукаѣјас оланѣныѣ шѣщѣ і жожыс мавтѣѣ ѣезѣвѣтѣсірујтана ѣзвескѣвѣј растворѣн.

6. Лыетѣм воѣын лыетыѣјас мыскѣны мѣс вѣрасѣ, сѣсѣа сѣстѣм рузумѣн косѣѣ чышѣѣны. Лыетѣм воѣвылын лыетыѣјас мајтѣгѣн мыскѣны кѣнысѣ (та вылѣ картаын колѣ мысѣсандѣс), пасталѣны сѣстѣм партукјас, та бѣрын-нын лыетѣны.

7. Лыетыѣјаслѣн кѣныс мед ез вѣв кѣтаѣѣма. Сымогыс колѣ кабырѣн лыетыны, а не чунјасѣн (та јылыс воѣынжык вѣсталѣм).

8. Оз ков мѣсјасѣс лыетыны другѣн, тѣрыба ѣа зуркѣсѣн. Колѣ наѣѣн завоѣтны, сѣсѣа пыр ѣдѣѣдны лыетѣмѣсѣ. Оз-жѣ ков дугѣдалѣмѣн лыетыны, дугѣдалѣгѣн лыетѣмѣн мѣслѣн ѣерѣјасыс лышнѣја разѣдражајтѣѣны. Пѣдѣднѣчаѣ лыетѣгѣн јѣв струјалѣн колѣ лѣны бур „шы“ ѣа уна быг (зіла лыетѣм).

9. Лыетытѣѣ војѣдѣр кујлыс-мѣскѣс колѣ ѣетѣѣдны. дыр кујлѣгѣн унжыкысѣѣ мѣскыд асмогасѣ ас улас ѣа најтыс вермас јѣлас вескавшы.

10. Медвоѣѣа јѣв ѣѣпѣсѣјѣ (струјкѣ) быд ѣѣныс колѣ муас лѣзны, а не пѣдѣднѣчаѣ. Мѣд ѣѣпѣсѣѣ лѣзны кѣтырѣ ѣа вѣѣѣдлыны абу-ѣ сѣнѣ вѣжѣв лѣбѣ гѣрѣдов јѣѣмылјас, сѣсѣа кыѣјѣн скуссѣ вѣдлыны.

11. Колѣ вѣѣѣдны мѣс оланѣг вылѣ. Сѣјѣ-кѣ воѣѣѣсѣ лѣѣна олѣ, а лыетѣгѣн чужјасѣ, сѣѣѣ мѣскѣс

мыккө дождо. Тащом кадјасас колд вбрасо гбгбр вид-
лыны: абу-д бијалдма, абу-д пыктдма, абу-д чорчдма.

Став нелучки јылыс пыржд колд скотоводлы
вјетавны.

12. Торја-нын бура колд виждны лыстдм ештдм
вылд: кымын јона лыстдма мдс, сымын јблалуныс
сылдн содд. Сы кынчј опытјас петкддлдны, мыј вбра-
не петан јдлдн медвојддрсд зев еща жрыс (јдвва
код), медбдрја јдв портсјјасасыс зев жирабд шлвкј
коддс.

13. Медбдрја јдв портсјјасасыс јдв нуан пыдј
протокјасын јнасны. Тајд протокјасыс чуыл-му-
кылдс да јдлдн наждн летчд, торјдн-нын наждн визувд
жјра јдв. Јдв медбдрја портсјјасас летчдм дджддм
могыс да мед став јдлыс петс, колд лыстдм помалјдн
вбрасд зыралыштны, массјрујтны. Массаж бдрын вб-
ра пыддсыс нонјас дорд чукармдм јдлыс чоннас.
петд.

14. Колд зилны велддны мосјасдс не „чуњјасдн“
нонјас нукјддлдм терпштны, а „кабырдн“ лыстдмд;

15. Лыстдм бдрын јдвсд колд картаыс кыз пожд
ддјджыс петкддны. Кымын дыр олас јдлыс картаын,
сымын унжык сэтчд вескалд быдсама бус, најт да
зараза новлддлан бактјрјјас. Сыкынчј вылдн лыс-
тдм јдлдн зев ддјд кысд ас пыщкас быдсјкас кдрсд
торја-нын кујдд дук.

16. Јдв лытан да вијан став дозсд колд сдстдма
вјчны.

17. Робочјасмы, кодјас кукањјасдс старјтдны
(торјдн-нын 6 ардсыс јчдт кукањјасдс) быд јукталјдн
да вердјдн колд јона мыкыны кјнысд да паставны
сдстдм вожддра; оз ков лдчны кукањјасдс аснысд да
нагдгдрса торјас нувны.

1) Кыз колд массажјрујтны вбра да кыз лытыны „ка-
бырдн“—indoma A. Белов нгаыч. Правильное доение и уход
за молоком“ Новая деревня-лдн изданн.

19. Скѣткѣ вѣмас, пыр-жѣ јубртны колѣ картаѣн заведјутыелы да техник—скотоводлы, лѣбѣ скѣт лекарѣс колѣ корлыны.

Вужана вісім петкоўчигон вісы сеўтос пыр-жэ
колэ торіёдны мукёд мёсјасы да кукањјасы.

Лыстѡм вылын контрол

Мәсјасе помасъз дытдымъз зев буртор, коллек-
тива картајасын тајотор ңік быт колѳ олѳмѳ ыфртны.

Ленинградса 6-х. стансејаын скётвиған јукбдын тајо меорпріјатчыы нубдәо оломб, 1926 восян. Со кушом резулътатјасы холмогор пбрбдаса мбејасе та- тікөн дыотігөн:

1926 воҗа тӱлӱҗас	Шӱркӱдҗема ар талӱм ӱтӱмӱскы боҗтӱма кӱр-ын	Шӱркӱдҗема удӱҗ содӱм ӱтӱк мӱслӱн, кӱр-ын	Удӱҗ содӱм % обычнӱҗ јӱлын	Жӱр шӱркӱд- җем % обычнӱҗ јӱлыс	Жӱр шӱркӱд- җем % ылыӱв лыгӱм јӱлын
Август	332,9	6,52	2,02	3,5	6,4
Сентябр	286,9	6,82	2,38	—	—

Тајо лыдпасјас петкөдлөны, мыј мөдпөв лыетөм олөмө пөртөм удојесө сөдтө 2 прөчөнт дорыс унжык; жір прөчөнт сөдөмыс мөдпөв лыетөм јөлын сөдтө јөлыслыс жіралунсө өтө дасөд јүкөн прөчөнт выдө.

СЫЕЫҢІ ЛЫСТЫНЫ МӨДПӨВ МӨЕЈАСӨС КОЛӨ СО
МЫЛА:

1. Мәсјаслән јѳлалуныс сәдѳ, торјѳн-нѳн томјас-
лѳн, кәдјаслѳн јѳв-желѳзаныс јѳнжыка развѳивѳтѳѳ.

2. Візё вёра вісмёмые, (унаые казавлан вёра віс-мёмтё гырые овмёејасын, торјён-нын сек, кор лыс-тысјас термасёны ужё помавы да оз помёз јёвсё лыстыны).

3. Поэё лыстыејаслые ужё контролірујтны.

4. Овмёсыс выгoднёжык сызёсна, мыј мёдпёв лыстём јёв вевтё сіјёс перјём вылё візём став рёс-кодјасё.

Коллектіва картаын мёдпёв лыстёмтё поэё вёч-ны со кыч: лыстыејас пёвсые індысёё ётік старав-лівёјжык лыстые, кодлы і щётёмны контрола мёд-пёв лыстёмсё нуёдны.

Лыстыны заводітігён тајё лыстысые мухёд лыс-тыејаскёд ётщёщ лыстё помёз ёті мёскёс. Лыстые-јас оз јуклыны мёсјасё ас костаныс.

Медвозза мёслые јёвсё здајтём бёрын передој-щітса вёчё контрола мёдпёв лыстём, массајалё лыс-тём став мёссё, ётіеаь муно мёд дорё, сек-жё візёдё сы возвылын лыстыслые ужвёчём.

Кыч і правілёја організујтны коллекті-ва карта да кыч сіјён вескёдлыны?

А. Kodі вескёдлё картаса ужён

1. Ужён вескёдлёмыс пуктысёё (устав серті) то-варішчество правлёмё вылё (коді бёрјысёд 3 мор-тые) да ревічіја вёчыс коміссіја вылё.

2. Картаён јуралысё колё індыны опыта скётві-чысёс. Поснід картајасын—індысёё ётувтчысјас пыщ-кыс, ем-кё сылён колана практіка (медса-нын мед вё-лі кужё нормајас серті вердны).

3. Коллектіва ыжыд картаын зоотехніческёј спетсіальнёј руководство сётём мogyе медавсё скётві-чыс технік. Сіјё ужё пыр: учёт нуёдём, правілёјас серті скёт вердём, старајтём бёреа, скёт зонвічалун да бура лыстём бёреа візёдём, јёв учот, том скётёс быдтём да картаса уж куза гіжёдјас нуёдём.

4. Скѣтви́чыгѣ технѣкыгырыгѣ тѣварѣшщѣствожасын да носнѣд тѣварѣшщѣствожасын-кѣ карта бѣрѣа дѣчѣрѣгыгѣ правлѣнѣнѣса шлѣнлы отѣг вылѣ тѣварѣшщѣствоса шлѣнжас пѣвсѣмѣ прѣкрѣпѣтѣчѣны грамотнѣджык, гусѣжык вѣжтырѣсѣ.

Kodi da kыzi ужалѣ скѣтви́жанѣнын

Коллектѣва карта обѣслужѣтѣм (старѣжтѣм, вѣрдѣм, кужѣд ѣдралѣм, скѣт да карта весалѣм, лыетѣм, верѣдас вѣжѣм, лудын скѣт вѣжѣм да с. в.) нудѣсѣ со кызи:

1. Став ужсѣ картаын вѣчѣны асныс тѣварѣшщѣствоса шлѣнжас. Скѣт лыд сѣртѣ бѣчѣрѣджас вѣжласѣны 2 вѣжѣн мыетѣ, тѣлыс мыетѣ: 2 тѣлыс мыетѣ да с. в. (кызи шуас шлѣнжаслѣн общѣжѣ собранѣнѣ).

2. Дѣжурнѣжжас уж дырѣжыгѣ кывѣжѣны ѣтѣвѣжа скѣтви́жанѣнѣса правлѣнѣнѣлыс став щѣжтѣмѣсѣ да вѣчѣны технѣк-скѣтви́чыгѣ ѣндѣджас сѣртѣ.

3. Старѣжтѣм да лыетѣм унжыкысѣсѣ вѣчѣны ѣтѣк пѣлдѣс ѣчѣрѣда робѣчѣжжас.

4. Ѣчѣрѣднѣж робѣчѣжасѣсѣ ѣз друг вѣжны, а вѣчасѣн мед вылѣ сменѣныс ужыскѣд тѣдмасѣс да мед лѣсѣдѣм карта пыщѣса уж распѣрадѣкын ѣз вѣвны торѣкѣдмжас.

5. Складѣчѣнѣж помѣшщѣнѣнѣжасѣсѣ картаѣ верѣдас выскѣм, артѣла заводлы жѣв вѣжѣм да мукѣд тѣщѣм ужжасѣсѣ вѣчѣны лыбѣ тѣварѣшщѣствоса шлѣнжаслыс вѣвжасѣсѣ ѣчѣрѣдѣн ужѣдѣдмѣн лыбѣ карта бѣрѣдын вѣчѣны тѣжѣ ужжасѣсѣ вѣчны торѣжѣн ѣндѣм вѣвжас. Мукѣд ужсѣ позѣ вѣчны нѣжтѣчѣдан ѣшжасѣн.

6. Ѣчѣрѣда робѣчѣж лыд лѣсѣдѣчѣ артѣлѣм сѣртѣ:

а) бѣд 10 мѣс вылѣ ѣтѣк скѣтнѣча—лыетѣс да бѣд 15 кукѣн вылѣ I скѣтнѣча;

б) бѣд 50 мѣс вылѣ лыбѣ бѣд 50 кукѣн вылѣ дѣжурнѣж ѣтѣк скѣтнѣча;

в) кӧрым кыскӧм могыс да заводӧ јӧв доставигӧм
могыс быд 40 мӧс вылӧ ӧтӧ робочӧј (мужик) да ӧтик
вӧв.

7. Подростокјас (арлыдӧ вотӧм том јӧз) уј вы-
лӧ индусӧны сӧмын секі, кор веретӧ јӧзыс оз
тырмы.

Кызі нуӧдны уј учот

1. Уј учот нуӧдӧм могыс лӧсӧдчӧ табел, кытчӧ
быдлун пасјусӧ: коді, кушӧм уј да кымын робочӧј
часӧн вӧчӧс, кушӧм инвентар вӧлӧ использујтӧма.

Табел сертӧ быд тӧлыс вӧчӧӧны ведомостјас
шленјасӧн став вӧчӧм уј јылыс.

Меда ујкӧ примѣнјатчӧ, сјӧс колӧ-нын торјӧн
артавны аслыс табелын.

2. Шленјасӧн вӧчӧм уј јылыс быдтӧлысеса vedo-
мост ӧшӧдчӧ, тӧдчана инӧ, медем шленјасыс тӧдмасӧс-
ны да прӧверитӧсны. 3 лун чӧждӧнкӧ оз лоны нелуч-
кјас лӧбмјылыс шуасӧмјас, табелӧ пӧчӧ лысӧнын
вескыдӧн.

Б. Вердас заптӧм

1. Скӧтвизанінӧ турун да ізас вӧјӧӧны быд шлӧ
нӧн ӧтмыда, ташӧм арталӧм сертӧ: ӧтӧ мӧс вылӧ, шу-
ам, турун 800-1000 кгр., јарӧвӧј ізас 1300 кгр., да
волӧс ізас 850 кгр.

2. Поѧ лӧсӧдны ӧтувјӧн турун ыщӧм, та мо-
тыс ӧтувја картаса шленјаслы колӧ земелнӧј общес-
тволыс кӧрны визјасӧ ӧыклаыс сетны.

3. Торјаовмӧсјасӧн турун да ізас вӧјӧӧн артав-
ӧӧ турун-ізаслӧм бурлуныс; пӧтӧслуныс, налӧн артав-
ӧӧ вердас једінитсајасӧн ¹⁾).

¹⁾ Вердас једінитсаыс—1 кгр. зӧр. Став вердасыс донјасӧ зӧр серт;
тӧдмалӧны, унаӧ колӧ кушӧмкӧ вердас вежны 1 кгр. зӧрјӧн.

4. Картупель да мукöд корнелоджассö бур ескö заптавын öтүвjөн пуктасжассö вöйтöмпыр, ужавнысö колö öтүвjөн став участникжасы.

5. Вына вердасжас скöтвичанын заптысöны бө-
ыне нöбöмөн öтүвja средствожас былö.

6. Колана мында колö заптыны сожан сов, мел,
известка да мукöдтор.

7. Вердöм лөсöдөс бид мөслы торjөн, лыстан-
лун сөртыс, ловja сөктаыс сөртi, лiбö öткофа лыстан
скöтöс iчöт чукöрjас былö торjöдöмөн, коджасöс поçö
öткофакымын вердны.

8. Вердасжасыс вiчтысöны нарöпнö вöчöм скла-
дочнöj помещеннöжасын.

9. Лудыс локтöм мысöтi скöтöс картаын веж вер-
дасöн вердышталöм могыс кöçөй колана мында вiка,
зöр лiбö мукöд вердан турун.

10. Вердас заптiгөн оз ков вунöдны, мыj мөс-
кыд щöц төвнас вермас сөтны уна jөв, пондаскö-
овны шоныд, jугыд оланiнын да сочнöj вердас соj-
ны. Тащöм сочнöj вердасöн лысöдöны сөвклö, галан,
мөссоркнi, картупель да мукöдтор. Но сөщöм вердас-
жас, шуам, веж турун, кукуруза, сорга, подсолнеч-
никöс поçö төв көжлö вiçны улнас; та могыс вердас-
жассö колö сiлосуйтны.

Бид крестана овмöсын шоммöдөс запас былö
төв көжлö капуста лiбö öгуртсы. Таç-жö шоммöдöмөн
лiбö сiлосуйтöмөн, сöмын совтöг, төв көжлö поçö зап-
тыны скöтлы кöрым.

Вердас сiлосуйтчö гуранжасын лiбö торjөн вöчöм
башнажасын. Мiжан крестанамыд вердастö ещаөн-на
сiлосуйтöны. Заграничаад, торjөн-нын Америкаын, jo-
на-нын сiлосуйтчöны гырыс овмөсжасын, щöц крестан-
на овмөсжасын. Америкаса бид кöçаин зөв бура төдö,
мыj прибылсö аслас мөсжасыс сijö бостас сöмын сөк,
кор төв көжлö лöб заптöма сiлосуйтöм вердас.

Та вѣсна мѣ чорыда щѣктам: коллектива карта
вѣчгѣн колѣ мѣвпыштлыны щѣщ сы-бердѣ еѣлос вѣ-
чѣм жылые. *).

Еѣлосуѣтѣмые полѣза локтѣ зев ыжыд. Еѣлосуѣтѣ-
мѣн позѣ вѣзны васѣда вердасѣас, веж турун, кодѣ
зеранѣѣасын лѣбѣ зера гѣжѣмын оз вермы космыны.

СССР-са шѣр полосаын жѣна пондѣсны еѣлосуѣтѣ-
ны подсолнѣшник, весѣг сенѣ, кѣнѣ сылѣн кѣждысыс
оз во. Засы да журыс подсолнуклѣн сѣтѣны зев уна
веж кѣрым шѣммѣдѣм вылѣ. Кыз бур прѣмер вылѣ
ѣндам коммуна „Геральд“-ѣс (мѣскуаса округые, Ба-
рыбѣно стантсѣѣѣ бердын). Танѣ амерѣканѣчѣас ногѣн
вѣчѣма еѣлос башнѣа, ѣнѣ (1929 воын) вѣчѣѣ мѣд сѣ-
щѣм башнѣа.

Тажѣ башнѣаас еѣлосуѣтѣны зѣр-вѣка сорѣс да
подсолнѣшник. 1928 воын бура вынѣѣдѣм да бура
ужалѣм му гектарые — коммунаын бѣстѣсны еѣло-
суѣтан вердас: зѣр-вѣка сорѣс 16 тоннаые унжык,
подсолнѣшникѣс 48 тоннаые унжык.

Тсѣнтнѣр шѣммѣдѣм зѣра-вѣка вердас коммуналы
сувтѣс 67 ур, тсѣнтнѣр шѣммѣдѣм подсолнѣшникыд
сѣмын 33 ур. Тажѣ жѣна дѣнтѣм, корнѣеплодѣас тсѣнт-
нѣр сѣртѣ; выгодаыс овмѣсыслы еѣлосые тѣдѣчана
ыжыд.

„Геральд“ — коммунаын еѣлос вердасѣн мѣсѣасѣс
вердѣны вогѣгѣр чѣж.

11. Мѣсѣасѣс жѣрсѣдны лудын позѣ еѣктса мукѣд
мѣсѣаскѣд ѣтвылые, буржык дѣрт, мѣд ескѣ сѣлѣкѣж
общѣство торѣждѣс участѣкѣас мѣс луд вылѣ (позѣ-кѣ-
тажѣс вѣчны му угодѣдѣѣас гырсѣа да пукѣѣмныс ѣѣр-
тѣ).

*) Кыз вѣчны еѣлосгу, кызѣ еѣлосуѣтѣны вердасѣас, ѣндам
торѣѣ нѣгажасын. Шуам: „Гааз Ф. В. — приготовление и скар-
мливание силоса“, Изд. „Новая деревня“ или проф. Г. В. Бога-
евский — „Силосование кормов“, изд. „Новая деревня“.

Обществоса скöтыг торјон мөс ви́гөн öтүвја скöт картаса шлөнјас öчөрöдөн ви́оны мөснысö либö правлөннö медалö торја мөсви́чыясöс.

д. Кы́зи јуклысöны доходјас, во́ом сөм да ко́ллекти́ва картагы бостөм продуктајас

1. Колö, ме́дым öтүвтөм став скöтыг воан јöлыс вöли мунö заводö либö ыстысö карö (ко́ллекти́ва скöтви́зани́ндыкö по́зö јöвсö свежöјөн вузавны аслас ужалан рајонас).

2. Желажтöны-кö аслыныс боставны, по́зö сөтавны нё́жкајас былö.

3. Вы́вöчан рајонјасын јöв коласыс (обрат) заводыг сөтөö торја овмөсјаслы либö скöтви́зани́нлы кукаңјасöс да порејасöс вердөм былö.

4. Быд мөслөн јöлыс жирадун сөртёис быд төлыг вё́длавсö.

5. Кооператива-ö заводö новлан јöвлөн $2/3$ -öд доныс (60-70% *) мынтысö быд төлысын тырнас. Мынтытөм коймөд јукöныс мунö службащöјјаслы уждон мынтөм былö, у́жјöз мынтөм былö, страховка мынтөм былö, вына вердас нё́ббөм былö, инвентар су́зöддөм былö, скöтöс бурмөддөм былö, да мукöд пöлöс овмөсса став рөскодјас вештөм былö.

6. Во колөм мыстё тыдовтчас-кö, мыј став рөскодсö вештөм бöрыд мыјдакö колёс сөм, секі сіјöс по́зö јуклыны öтүвја картаса шлөнјас кöстын. Буржык, ферт, тајö ви́төм коллассö су́нны став доходо́ (чистöј прибылö).

7. Öтүвја картаса шлөнлөн-кö мөскыс кукаңагас, кöча́ныс вермас кукаңсö бостны аслыс либö, окө́титаскö, колас быдтыны öтүвја картаын. Быдтөмдон

*) Прöчентыс индысö примера, сіјö вермас унаногсалоны.

вештыё кукаъ кутыс кѳаин щѳт вылѳ. Кукаъсѳкѳ кѳаиныс оз кор либѳ кукаъныс лоі ѳтутѳм мѳс помыс, кукаъныс вузавѳ либѳ колѳдѳчѳ быдтыны, кызі правленнѳ шуас: гашкѳ, колѳдас стада ыждѳдѳм мотыс, либѳ рѳд вылѳ, сѳмын населѳннѳыслы вузалѳм вылѳ (племѳннѳ ѳппіјанѳс).

8. Кулѳкѳ мѳс ѳтутја картаса шленлѳн, сылы сѳтчѳ мѳс доныс кызі вѳлі мѳскыс картаѳ бѳстігѳн дѳнжавлѳма. Стракѳвѳј преміјаныскѳ оз сүзѳы, тырмытѳм суммаыс сѳдтыѳ карта став дѳходыс-нын. Тажѳ дѳходјасыскѳ-нын оз тырмы, сѳкі учасѳнѳјас вѳчѳны спѳсѳіалнѳј взнос асланыс пайјас сѳрті.

9. Картаса кужѳд вузавѳ либѳ јукѳ мѳслыд сѳрті шѳркѳдѳма арталѳм норма кужѳд цѳтѳм сѳрті. Тажѳ вѳчѳ став шлен собраннѳ вылын шуѳм сѳрті.

Коллекѳива карта бердын-кѳ ем кѳрым вылѳ ѳтутјѳн кѳзѳм учасѳт, кужѳдыс медвојѳбр татчѳ пѳдкѳдѳчѳ —картунѳл да корнѳплѳдјас улѳ.

Е. Kodi nyѳdѳ щѳтовѳдствѳсѳ да дѳло- прѳизвѳдствѳсѳ

1. Адмѳністративнѳ-управленчѳскѳј да контѳрскѳј уж куза щѳтовѳдствѳсѳ нѳдѳ скѳтвијанінін заведѳјушщѳј; ѳтутја гырыс скѳвијанінын заведѳјушщѳјлы ѳтсѳг вылѳ сѳтѳны щѳтовѳдѳсѳ.

2. Ужјас пасјалан табѳлѳсѳ нѳдѳ картаѳн заведѳјутыс либѳ, технѳк-скѳтвијыс вескѳдлѳмѳн, дѳжурнѳј.

3. Технѳчѳскѳј јукѳдын: скѳт прѳкод-рѳскѳд, вердас, јѳв оборудѳјтан кѳлуј да мѳкѳд пѳлѳс медвојза арталѳмсѳ нѳдѳ технѳк-скѳтвијыс (поснѳд картајасын —заведѳјушщѳј да сылѳн ѳтсасыс).

4. Щѳтовѳдство да ѳтчѳтјас нѳдѳны лѳѳѳдѳм формајас куза, кодјасѳс тѳварішѳствѳса ѳтутја собраннѳ вынсѳдѳ.

5. Планјас, сметајас составитѹм да отчетјас вѹчѹм нѹѹдеѹны скѹтвѹчы-технѹкѹн да карта заведу-јушѹщѹѹн ѹтыв.

Меставывса органѹзатсѹјајаскѹд (селсѹвет, РѹК, зем-ельнѹѹ органјас да с. в.) да сојузса кооперативнѹѹ органѹзатсѹјајаскѹд согласуѹтѹм бѹрын сметајас, планјас да отчетјас педкѹдѹчыны тѹварѹшществоса ѹтывја чу-кѹртчывлѹм вылѹ.

6. Щѹтовѹдство куѹа ѹнструкѹруѹтѹм отчетност, планјас лѹсѹѹѹм, смета да ревѹзѹја вѹчлѹм куѹа това-рѹшщество ѹбелужѹваѹтѹѹ ѹнструкторјасѹн, скѹтвѹчы-технѹкјасѹн да сојузса кооператсѹја органѹзатсѹјаѹе му-жѹд спетсѹалистјасѹн.

7. Тѹварѹшщество правленѹѹлыс став отчетност-сѹ проверѹтѹм устав сертѹ пуктысѹѹ тѹварѹшществоса ревѹзѹја вѹчыс комѹссѹја вылѹ.

8. Сѹенгаа сумајасѹн вѹѹитѹѹ скѹтвѹчанѹнѹн за-ведујушѹщѹѹ, гырыс органѹзатсѹјаѹн казначѹѹлѹн ужыс пуктысѹѹ правленѹѹса кушѹѹмкѹ шлѹн вылѹ.

9. Сѹенга гырыс сумајас медбур вѹѹы текуш-щѹѹ шѹѹѹт вылын меставывса кредѹтнѹѹ тѹварѹшщес-твѹын.

Инв. № 3338

Ö--

Y--

e--

öj

ac

Y--

T,

a--

ic

Y--

T--

ca

a--

ic

II--

OC--

донус 40 ур. 37682 -

	Коми-3
2-651	